

AVRUPA KONSEYİ AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TANIŞ VE DİĞERLERİ/TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru No. 65899/01)

KARAR

STRASBOURG

2 Ağustos 2005

NIHAİ

30/11/2005

Tanış ve Diğerleri/Türkiye davasında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Dördüncü Bölüm):

Sn. Nicolas BRATZA, *Başkan*

Sn. J. CASADEVALL

Sn. R. TÜRMEEN

Sn. M. PELLONPÄÄ

Sn. R. MARUSTE,

Sn. S. PAVLOVSCHI,

Sn. J. BORREGO BORREGO, *yargıçlar*

ve Sn. M. O'Boyle, *Bölüm Sekreteri*

5 Temmuz 2005'te özel oturumda incelemeler yaptıktan sonra,
Son belirtilen tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermektedir:

USUL

1. Dava, dört Türk vatandaşı olan Sn. Yakup Tanış, Sn. Mehmet Ata Deniz, Sn. Şuayip Tanış ve Sn. Selma Güngen (Tanış) ("başvurucular") tarafından 9 Şubat 2001'de İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. Maddesi çerçevesinde Mahkeme'ye Türkiye'ye karşı sunulan bir başvurudan (No. 65899/01) kaynaklanmıştır.

2. Hukuki yardım sağlanan başvurucular, Diyarbakır Barosundan Sn. T. Elçi, Sn. İ. Tanış, Sn. C. Aydın ve Sn. R. Yalçındağ tarafından temsil edilmiştir. Türkiye Hükümeti ("Hükümet") eş temsilcisi Sn. M. Özmen tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuru, iki Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) ilçe yöneticisinin ortadan kaybolmasıyla ilişkilidir. Başvurucular, yetkililerin söz konusu kişilerin gözaltına alınmadığını iddia etmelerine rağmen, iki kişinin gözaltında yasa dışı infaz kurbanı olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucular, Sözleşme'nin 2, 3, 5 ve 13'üncü Maddeleri'ni gündeme getirmektedir.

4. Başvuru, (Mahkeme Kuralları'nın 52 § 1 Kuralı uyarınca) Mahkeme'nin Birinci Bölüm'üne tahsis edilmiştir. Bu Bölüm'de davaya bakacak olan Daire (Sözleşme'nin 27 § 1 Maddesi) Mahkeme Kuralları'nın 26 § 1 Kuralı'nda öngörüldüğü şekilde oluşturulmuştur.

5. Daire, 11 Eylül 2001'de, başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir.

6. 1 Kasım 2001'de Mahkeme, (Mahkeme Kuralları'nın 25 § 1 Kuralı uyarınca) Bölümlerinin içeriğini değiştirmiştir. Dava, (Mahkeme Kuralları'nın 52 § 1 Kuralı uyarınca) Mahkeme'nin yeni oluşturulan Dördüncü Bölüm'üne tahsis edilmiştir.

7. Yargıçlar Sn. Nicolas Bratza, Sn. M. Pellonpää ve Sn. R. Maruste'den oluşan Mahkeme Komitesi, 28 Nisan 2003 - 30 Nisan 2003 tarihleri arasında Ankara'da tanıkları dinlemiştir.

8. Mahkeme, 6 Haziran 2003'te Hükümetten, esasların incelenmesine yardımcı olması amacıyla, soruşturma dosyasının savcılığın talebi üzerine alınan gizlilik kararı nedeniyle çıkarılan bilgileri de içerecek şekilde yeniden düzenlenmesini talep etmiştir. Hükümet, 25 Temmuz 2003 tarihli yazıda Mahkeme'ye, çıkarılan bilgilerin gizliliklerini korumaları gerekçesiyle dosyanın bu bilgileri içerecek şekilde yeniden düzenlenemeyeceğini bildirmiştir.

9. Mahkeme, 4 Aralık 2003 tarihli yazıda Hükümetten, soruşturma aşamalarının kronolojisi, soruşturma dosyasındaki gizlilik kararının kalkacağı tarih ve soruşturmanın sona ermesi planlanan tarih dahil olmak üzere ülkedeki makamlar tarafından başlatılan soruşturmadaki ilerlemeye ilişkin ilave bilgi talep etmiştir. Yazıda aynı zamanda Mahkeme'nin "soruşturma dosyasından çıkarılan bilgilere ilişkin unsurların Mahkeme'ye sunulmaması ve o dönemde Şırnak İl Jandarma Alay Komutanı olan Levent Ersöz'ün ya da Serdar Tanış ile telefon görüşmesi yapan kişinin tanık olarak dinlenmesine izin verilmemesi konularındaki üzüntüleri" ifade edilmiştir.

10. 3 ve 30 Temmuz 2004 tarihlerinde sırasıyla başvuru sahiplerinin temsilcileri ve Hükümet tarafından Mahkeme'ye, savcıların Şırnak İl Jandarma Alay Komutanı ya da ilgili diğer yetkililerin kovuşturulmasına yer olmadığına dair kararının kopyaları sunulmuştur.

11. 1 Kasım 2004'de Mahkeme, (Mahkeme Kuralları'nın 25 § 1 Kuralı uyarınca) Bölümlerinin içeriğini değiştirmiştir. Dava, (Mahkeme Kuralları'nın 52 § 1 Kuralı uyarınca) Mahkeme'nin yeni oluşturulan Dördüncü Bölüm'üne tahsis edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVAYA İLİŞKİN KOŞULLAR

12. Başvurucular sırasıyla 1978, 1963, 1955 ve 1975 yıllarında dünyaya gelmiştir ve Şırnak'ta yaşamaktadır. Bu kişiler Halkın Demokrasi Partisi'nin (HADEP) Silopi İlçe Başkanı Serdar Tanış ve İlçe Sekreteri Ebubekir Deniz'in yakın akrabalarıdır.

A. Başvurucuların olaylar hakkındaki beyanları

13. Başvurucular, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in siyasi faaliyetleri nedeniyle Silopi İlçe Jandarma Komutanlığı ve Şırnak İl Jandarma Alay Komutanlığından ölüm tehditleri aldığını ileri sürmüştür.

14. 25 Ocak 2001 günü yaklaşık olarak saat 13:30'da, Fiat marka mavi bir araç kullanan ve polis memuru olduğunu iddia eden üç kişi Serdar Tanış'ı araca binmeye zorladı. Sadece resmî çağrı olması durumunda jandarma karakoluna gideceğini söyleyen Serdar Tanış, HADEP ilçe binasına gitti. Jandarma Komutanlığından bir yetkili tarafından cep telefonundan aranması üzerine Ebubekir Deniz eşliğinde karakola gitti. Ömer Sansür, İsa Kanat ve Hamit Belge isimli üç tanık onları karakola girerken gördü.

15. Bir saat sonra bu kişilere cep telefonları üzerinden ulaşamayan aileleri ve avukatları, Silopi Cumhuriyet Savcısından ve Silopi İlçe Jandarma Komutanlığından bilgi talep etti. Yapılan telefon görüşmesinde Silopi İlçe Jandarma Komutanı Süleyman Can, bahsi geçen kişilerin karakola getirilmediğini ve gözaltına alınmadığını söyledi.

16. 1 Şubat 2001’de olay basına yansdıktan sonra Şırnak valisi, bahsi geçen kişilerin 25 Ocak 2001’de Silopi Jandarma Karakoluna geldiklerini, içeride yarım saat kaldıklarını ve sonrasında karakoldan ayrıldıklarını belirten yazılı bir açıklama yayınladı.

17. Başvurucular, 25 Ocak 2001 tarihinden beri Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz’den herhangi bir haber alamadıklarını belirtti. Bahsi geçen iki şahsa dair de herhangi bir yaşam belirtisi bulunmamaktaydı.

B. Hükümetin olaylar hakkındaki beyanları

18. Hükümet, 17 Ocak 2001 ve 18 Ocak 2001 tarihlerinde sırasıyla Serdar Tanış ve babası Şuayip Tanış’ın komutanla görüşmek üzere Silopi Jandarma Karakoluna geldiğini belirtti. İmzaladıkları kayıt defterinde karakola varış ve çıkış saatleri görünmekteydi.

19. 25 Ocak 2001’de saat 14:00’te Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz, komutanla görüşmek üzere karakola gitti. Komutan yerinde olmadığı için başka bir yetkiliyle görüştüler ve saat 14:30’da karakoldan ayrıldılar. Binaya girerken ve binadan çıkarken kayıt defterini imzaladılar.

20. Şahısların ailelerinin suç duyurusunda bulunmasının ardından Silopi Cumhuriyet Savcısı bir soruşturma başlattı ve başvurucuların ifadelerini aldı. İlgili yetkililer bahsi geçen kişilerin kaybolması konusunda bilgilendirildi ve şahısların fotoğrafları ve eşkal bilgileri ildeki savcılık ofislerine ve polis merkezlerine dağıtıldı.

21. 26 Şubat 2001’de, soruşturmayı yürüten savcının talebi üzerine davanın görüldüğü mahkeme, Ceza Muhakemeleri Kanunu’nun 143. Maddesi uyarınca soruşturma dosyasının unsurlarına erişimin kısıtlanması yönünde karar verdi.

22. 3 Mart 2001’de yetkililer, Kuzey Irak sınırından geçen bir araçta yapılan arama sırasında Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz’in Doloki’de (Irak) bir PKK (Kürdistan İşçi Partisi) kampında bulunduğunu gösteren bir belge ele geçirdi. Aracın sürücüsü, aracın sahibi ve Serdar Tanış’ın babası gözaltına alındı ancak ifadeleri alındıktan sonra serbest bırakıldılar.

C. Sözlü deliller

23. Mahkeme’den üç temsilci, 28 Nisan–30 Nisan 2003 tarihleri arasında Ankara’da aşağıdaki ifadeleri almıştır. Divan Arsu, Mehmet Ata Deniz ve Zehra Deniz’in ifadeleri tercüman desteği ile alınmıştır.

1. Şuayip Tanış

24. Şuayip Tanış, başvuruculardan biri ve Serdar Tanış’ın babası olduğunu belirtti. O dönemde Cizre’de yaşamakta ve Başveren’de (Silopi) bir benzin istasyonu işletmekteydi. Silopi’de yaşayan oğlunu en son 24 Ocak 2001’de görmüştü.

25. Askerlik hizmetine başlamadan önce (yani Kasım 2000’den önce) oğlu Irak’tan akaryakıt sevkiyatında şoför olarak çalışıyordu. Diğer çocuklar eğitimlerini tamamlamadığı için Serdar Tanış ailenin geçimini sağlayan tek çocuktur. Tanık, Serdar Tanış’ın askerlik

hizmetini tamamladıktan sonra bir grup arkadaşıyla Silopi'de bir HADEP bürosu açmak için girişimde bulduklarını öğrendiğini söyledi.

26. Ekim 2000'de tanık ve kardeşi işe giderken jandarma tarafından gözaltına alındı. Kardeşi serbest bırakıldı ancak tanık Cizre İlçe Jandarma Komutanlığına götürüldü. Aynı gün jandarmalar kendisinin de mevcudiyetinde tanığın evini aradı ve ona bir tutanak imzalattı. Daha sonra tanık Şırnak İl Jandarma Komutanlığına götürüldü ve orada yedi gün süresince tutuldu. Sorgulama sırasında gözleri kapatıldığı için kendisini sorgulayanı teşhis edemedi ama kendisine şunları söylemişti: "HADEP bünyesindeki faaliyetlerinize son verin. Eğer vermezseniz bu sizin yaşamınıza mal olacak." Tanık dört kişi ile birlikte sorgulandı ve yaklaşık elli yedi gün cezaevinde kaldı. Kendilerine karşı suçlamada bulunan kişi daha sonra yetkililere bir mektup göndererek baskı altında hareket ettiğini ve sanıkları tanımadığını bildirdi.

27. Tanık daha sonra Şırnak İl Jandarma Alay Komutanlığında komutan Levent Ersöz ile yapmış olduğu bir toplantının ayrıntılarını verdi. Komutan kendisini şu ifadelerle tehdit etmişti: "Silopi'de bir HADEP şubesi açma fikrinden vazgeç. Hiç kendini savunma, burası benim bölgem. Eğer vazgeçmezsen, yaşamana izin vermem."

28. Tanık ayrıca oğlunun kaybolmasından yaklaşık iki hafta önce, Ocak 2001'de Silopi İlçe Jandarma Komutanı Süleyman Can tarafından ifadesinin alındığını söyledi. Süleyman Can ona "Serdar'a bu işi bırakmasını söyle" demiş ve Levent Ersöz'ü aramıştı. Tanıkla görüşmek isteyen Levent Ersöz şunları söylemişti: "Serdar neden beni görmeye gelmedi? Ona de ki eğer bugün gelmezse bir daha Şırnak bölgesine adım attığı an onu öldürürüm. Bunu ona söyle. O benim kim olduğumu ve rütbemi bilir."

29. Tanık ve oğlu Müdür Tanış'ın tekrar görmeye gittiği Süleyman Can, önceki uyarısını tekrarladı: "Ona bu işi bırakmasını söyle. Tüm arkadaşları bıraktı. Bir tek o kaldı. Eğer bırakmazsa belasını bulacak." Tanık ve oğlu Müdür, karakoldan ayrılmadan önce Süleyman Can'dan Serdar Tanış'ı onun ikna etmesini ve ona baskı yapmasını söylediler.

30. Tanığın Şırnak İl Jandarma Komutanını neden görmeye gitmediğini sorması üzerine Serdar Tanış komutanla telefonda görüştüğünü anlattı ve partinin açılmasının ardından Süleyman Can'ın kendisini aradığını ve ona "Komutanım, ben bıraksam bile yerime başkası geçecektir. Bölgede doğduğum için duruma daha çok hakimim ve herhangi bir yasa dışı faaliyet yürütmüyorum. Partiden ayrılmayacağım," dediğini ekledi.

31. Yeğeni Eyüp Tanış tanığa, 25 Ocak 2001'de Serdar Tanış'ın postanenin önünde zorla bir araca bindirilmeye çalışıldığını söyledi. Serdar Tanış araçtakilere ancak "resmî" yetkililerden telefon alması durumunda istediklerini yapacağını söylemişti.

32. Tanık, oğlu Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in söz konusu kişiden telefon almaları üzerine jandarma karakoluna gittiklerini söyledi. Tanış ve Deniz birbirleriyle iyi anlaşılıyor ve HADEP için birlikte çalışıyorlardı. Ebubekir Deniz de siyasi faaliyetleri nedeniyle o güne kadar tehditler almış ve ilçede şube açılmadan önce Serdar Tanış gibi o da partiyi bırakmaya zorlanmıştı. Yıldırma çabaları sonucunda işini bırakmak zorunda kalmıştı. Tanık, Serdar Tanış'ın siyasi faaliyetleri neticesinde tüm ailesinin acı çektiğini sözlerine ekledi.

33. Tanık, 25 Ocak gecesi yeğeni İdris Tanış'ın kendisine Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in karakoldan dönmedikleri bilgisini verdiğini söyledi. Yetkililer dört ya da beş gün boyunca Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in karakolda olmadıklarını iddia etti. Altıncı gün komutan, kendisi devriye görevinde olduğu için onlarla Astsubay Selim Gül'ün görüştüğünü ve yarım saatlik görüşmeden sonra binadan ayrıldıklarını söyledi. Tanık 28 veya 29 Ocak'ta

savcılığa şikayette bulundu. Ardından tanık ve Mehmet Ata Deniz, komutan Süleyman Can'ı görmeye gitti. Süleyman Can, şahısların yarım saat kadar binada kaldığını ve sonrasında ayrıldıklarını tekrar etti ve şunları söyledi: "Onları JİTEM'e (Jandarma İstihbarat ve Terörle Mücadele Birimi) teslim ettik. JİTEM, alay komutanından emir almaz."

34. Tanık, Türkiye'ye Irak'tan giren bir araçta ele geçirildiği iddia edilen kendisine hitaben yazılmış bir mektup nedeniyle Şırnak Emniyet Müdürlüğünde gözaltında tutulduğunu doğruladı. Polis, tanığa mektupta oğlunun PKK kamplarında olduğunu belirtildiğini söyledi. Tanık, bu olayı kendilerine karşı kurulan bir komplo olarak değerlendirdi.

2. Eyüp Tanış

35. Eyüp Tanış, 1976'da dünyaya geldiğini ve o dönemde Silopi'de yaşadığını söyledi. Serdar Tanış'ın kuzeni ve HADEP ilçe şubesinin eski yöneticilerindendi.

36. Eyüp Tanış da Serdar Tanış'ın Silopi'de HADEP'in yerel bürosunu açma girişimleri nedeniyle jandarma alay komutanı tarafından tehdit edildiğini söyledi. Serdar Tanış yıldırımaya maruz kalmış ve sivil kıyafetli polis memurları tarafından takip edilmişti. Silopi'den ayrılmaya zorlanmış ve Diyarbakır'da yaklaşık bir ay geçirmişti. Tanık, kendisinin de birçok kez takip edildiğini belirtti. Yedi HADEP parti yöneticisinin yedisi de tehdit almış ve bunun neticesinde üçü görevden ayrılmıştı.

37. 25 Ocak 2001 sabahı tanık ve Serdar Tanış, partinin diğer üyelerinin de bulunduğu HADEP bürosuna gitti. Öğlene doğru tanık, Serdar Tanış ile birlikte postaneye gitti. İçinde üç kişinin bulunduğu bir araç önlerinde durdu. Şoför ve yolculardan biri arka kapıyı açtı ve arabaya binmelerini söyledi. Serdar Tanış reddetti ve şöyle dedi: "Sizi tanımıyoruz. Konuşulacak bir şey varsa, Silopi İlçe Jandarma Karakolu veya Emniyet Müdürlüğü gibi resmî bir kurumda konuşabiliriz." Tanığı ve Serdar Tanış'ı arabaya binmeye ikna edemeyen ve kendilerinin polis memuru olduğunu söyleyen üç kişi olay yerinden ayrıldı. Bunun üzerine tanık ve Serdar Tanış HADEP bürosuna geri döndü. Tanığın kısa süreliğine büroyu terk ettiği esnada Serdar Tanış'ın jandarma komutanı tarafından telefonla arandığı ve Ebubekir Deniz ile karakola gittiği ortaya çıktı. Tanık yaklaşık yirmi dakika bekledikten sonra Serdar Tanış'ı birkaç kez cep telefonundan aradı ancak kendisine ulaşamadı. Tanığın ifadesine göre, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i karakola götüreren minibüsün şoförü onları binaya girerken görmüştü.

38. Tanık, Silopi Cumhuriyet Savcılığına ifade verdiğini söyledi. Aynı zamanda bir soruşturma görevlisinin sorularını yanıtlamış ve Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i zorla arabaya bindirmeye çalışan iki şahsın robot resimlerinin çizilmesi için tariflerini vermişti. Daha sonra fotoğrafları incelemek üzere üç kez savcılığa gitti. Görüşmelerden birinde kendisine gösterilen bir fotoğraftaki kişilerden birini arabanın şoförü olarak teşhis ettiğini belirtti. Diğerinin de bir başka kişiye çok benzettiğini tespit etmişti. Bu bağlamda tanık, 26 Şubat 2001 tarihli kimlik belirleme kaydının içeriğini teyit etti.

39. HADEP bünyesindeki siyasi faaliyetleri nedeniyle yöneltilen tehditler Ocak 2001'den sonra da devam etti ve bir defasında polis partinin bürosunda arama yaptı.

40. Tanık, Serdar Tanış'ın askerlik hizmetine başlamadan önce Irak'tan akaryakıt sevkiyatı ile uğraştığını ve herhangi bir siyasi faaliyet yürütmediğini ifadesine ekledi. 25 Ocak'ta komutandan gelen telefon üzerine Serdar Tanış'ın Ebubekir Deniz ile birlikte Silopi İl Jandarma Karakoluna gittiğini yineledi. Akaryakıt sevkiyatı sırasında yetkililer tarafından tehdit edilmişlerdi. Ebubekir Deniz'i sürücü belgesi ve ruhsatına el koymakla tehdit

etmişlerdi. Bu tehditlerin gerekçesi olarak yürüttükleri siyasi faaliyetleri gösterdiler.

41. Tanık, Serdar Tanış'ın kaybolmasının ardından bir sonraki HADEP kongresine kadar kendisinin başkan vekili olarak görev yaptığını belirtti. 2002'de Silopi İlçe Jandarma Karakolunda gözaltına alındı. Bir sabah saat 07:00'de evinin önüne askerî bir araç yanaşmış ve Silopi İlçe Jandarma Karakoluna götürülmüştü. Karakolda gözleri bağlandı ve kendisine "HADEP'ten ayrılmalısın!" dendi. Reddetmesi üzerine işkence gördü ve Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz gibi öldürüleceği yönünde tehditler aldı. Hakim önüne çıkarıldı ve evinde PKK ile ilgili belgeler buldurmakla suçlandı. Gözaltında tutulduğu sürede görevli olan memurlar hakkında suç duyurusunda bulundu.

3. Yakup Tanış

42. Yakup Tanış, başvuruçulardan ve Serdar Tanış'ın kardeşlerinden biri olduğunu belirtti. 1978 yılında dünyaya gelmişti ve o dönemde Isparta'da okumaktaydı. Kardeşinin kaybolmasının ardından 27 Ocak 2001'de Silopi'ye geri döndü.

43. Kardeşini babaları jandarma tarafından gözaltına alındığında görmüştü. Babası ona telefon ederek bir memurun yanında olduğunu söylemiş ve Serdar Tanış'la iletişime geçerek HADEP'ten ayrılma konusunda onu ikna etmesini istemişti.

44. Yakup Tanış da ailesinin kardeşinin siyasi faaliyetleri gerekçesiyle yetkililer tarafından tehdit edildiğini teyit etti. Serdar Tanış Silopi'de kalamazdı. Şırnak İl Jandarma Komutanı Levent Ersöz ve Silopi İlçe Jandarma Komutanı Süleyman Can tarafından tehdit edilmekteydi ve tutuklanmaktan korkuyordu. Ebubekir Deniz de aynı durumdaydı. Serdar Tanış kendisine yöneltilen tehditlerle ilgili yetkililere şikayette bulunmuş, koruma talep etmişti. Tanık, söz konusu şikayeti gördüğünü belirtti.

45. Tanık, tüm girişimlerine rağmen kardeşi hakkında yetkililerden herhangi bir bilgi alamadığını ifade etti. Hatta iki kere polis karakoluna götürülmüş ve orada kendisine yetkililere bir daha mektup yazmaması konusunda talimat verilmişti. Mahmut isimli bir şahıs onu da kardeşi gibi öldürmekle tehdit etmişti.

4. Mehmet Ata Deniz

46. Mehmet Ata Deniz, başvuruçulardan biri olduğunu ve Ebubekir Deniz'in kardeşi olduğunu söyledi. Tanık, tercüman desteği ile dinlendi. 1963 yılında dünyaya gelmişti ve Silopi'de oturmaktaydı.

47. Kardeşi ve Serdar Tanış'ın kaybolmadan önce HADEP üyeleri olarak yürüttükleri faaliyetler gerekçesiyle maruz kaldıkları tehdit ve korkutmalar neticesinde Diyarbakır'a gitmek zorunda bırakıldıklarını teyit etti. Şahısların Silopi'de yaşayan eşleri yetkililerin misillemede bulunmasından korktuğu için sıklıkla yer değiştirmektedir.

48. Tanık, kardeşinin kayboluşundan yaklaşık yirmi gün önce Kuzey Irak sınırındaki Habur Sınır Kapısı'nda tutuklandığını ve sürücü belgesine el konulduğunu söyledi. Kardeşine yönelik tehditler HADEP'e katıldığı zaman başlamıştı.

49. Tanık, Yüzbaşı Süleyman Can ile yaptığı bir görüşmeyi anlattı. Şuayip Tanış ile birlikte Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz hakkında bilgi almak için jandarma karakoluna gitmişlerdi. Yüzbaşına "Siz onları JİTEM'e teslim ettiniz." dedi. Yüzbaşı ise JİTEM'in onun emri ya da Şırnak İl Jandarma Alay Komutanının emri altında hareket etmediği yönünde karşılık verdi.

50. Tanık, tercüman desteği olmadan Silopi cumhuriyet savcısına iki defa ifade verdiğini belirtti. İfadeleri kayıt altına alan savcı tanışın okuma-yazma bilmediğini ve Türkçeyi anlamadığını not etmişti.

5. Zehra Deniz, Divan Arsu ve Selma Güngen

51. Tanıklar 1981, 1978 ve 1975 yıllarında dünyaya gelmiştir. Zehra Deniz, Ebubekir Deniz'in eşi, Divan Arsu ise partneridir. Selma Güngen, Serdar Tanış'ın eşidir.

52. Tanıklar, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in HADEP üyeleri olarak yürüttükleri faaliyetler gerekçesiyle yetkililer tarafından tehdit edildiğini ve korkutulduğunu teyit etti. Silopi'de kalmaktan korktuklarını ve bir süreliğine evlerini terk etmek zorunda kaldıklarını belirttiler.

6. Ömer Sansür

53. Ömer Sansür 1981 yılında dünyaya geldi ve o dönemde Silopi'de oturmaktaydı.

54. Tanık, Serdar Tanış jandarma karakolundan telefon aldığı sırada kendisinin de HADEP bürosunda olduğunu söyledi. Karakola çağrılan yalnızca Serdar Tanış olsa da Ebubekir Deniz ona eşlik etme konusunda ısrar etmişti.

55. Tanık, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i arabayla karakola götürdüğünü ve ana girişe yaklaşık 20 metre kala bıraktığını söyledi.

7. Hamit Belge ve İsa Kanat

56. Tanıklar, 1963 ve 1951 yıllarında dünyaya geldi ve o dönemde Silopi'de oturmaktalardı.

57. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i ana girişten jandarma karakoluna girmek üzereyken gördüklerini söylediler. Tanıklara el sallamışlardı.

8. Ebcet Sunmez

58. Ebcet Sunmez, 1978 yılında dünyaya geldi ve o dönemde Cizre'de oturmaktaydı. Kamyon şoförlüğü yapmakta ve ara ara Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz ile birlikte Irak'a seyahat etmekteydi. Aynı köyden oldukları için Serdar Tanış'ı iyi tanıyordu.

59. Tanık, Serdar Tanış'ın telefon konuşmaları esnasında kendisine siyasi faaliyetleri gerekçesiyle korkutulduğunu ve tehdit aldığını, yaklaşık bir ay boyunca Silopi'yi terk etmek zorunda kaldığını ve Silopi ilçesinde HADEP şubesi açmak için Diyarbakır'da gerekli resmî formalitelere başvurduğunu anlattığını söyledi.

60. Tanık, Şuayip Tanış ile birlikte Silopi İlçe Jandarma Komutanı Süleyman Can'la yaptıkları bir görüşmeyi anlattı:

“Serdar Tanış kaybolmadan yaklaşık yirmi gün önce Şuayip Tanış'ı Silopi İlçe Jandarma Komutanlığına götürdüm. Süleyman Can çağırılmıştı. Süleyman Can bizi karşıladı ve Şuayip Tanış'a HADEP üyesi olarak faaliyetlerini sonlandırması için Serdar Tanış ile konuşmak istediğini belirtti. Süleyman Can, Şırnak İl Jandarma Alay Komutanı Levent Ersöz'ün Şuayip Tanış ile konuşmak istediğini söyledi ve İdil'de devriye

görevinde olan Levent Ersöz'ü telefonla aradı. Odasının önünde yaklaşık üç dakika konuştuğundan sonra telefonu Şuayip Tanış'a verdi. Telsiz üzerinden konuştuğuları için konuşmaları duyabildim. Komutan 'Serdar'a söyle yarın gelsin beni görsün. Aksi takdirde Şırnak'a bir daha adımını atamaz, atarsa onu öldürürüm.' dedi."

Tanık, karakoldan ayrıldıktan sonra Şuayip Tanış'ın Serdar Tanış'ı arayarak komutanı görmesini söylediğini ekledi. Bu olaydan sonra Serdar Tanış ile HADEP Silopi ilçe bürosunda karşılaştı ve ona Süleyman Can ile görüşüğünü söyledi.

61. Tanık, Şuayip Tanış'ın 25 Ocak 2001'den önce muhtemelen oğlunun siyasi faaliyetleri neticesinde gözaltına alındığını söyledi.

9. Sezgin Tanrıku

62. Sezgin Tanrıku 1963 yılında dünyaya geldiğini ve o dönemde Diyarbakır'da oturduğunu söyledi. Avukatlık yapmaktaydı ve İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesinin temsilcisiydi.

63. Serdar Tanış veya Ebubekir Deniz'i şahsen tanımıyordu. Ancak HADEP üyeleri olarak yürüttükleri faaliyetler gerekçe gösterilerek aldıkları tehditlerden haberdardı. 26 Ocak 2001'de ortadan kaybolduklarını öğrendi.

64. Tanık, 29 Ocak 2001'de İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Başkanı Osman Baydemir ve diğer iki temsilciyle birlikte Silopi Cumhuriyet Savcısı Kubilay Taştan'ı görmeye gittiklerini söyledi. Sn. Taştan, Silopi İlçe Jandarma Komutanı ile telefonda görüşüğünü ve kendisinin Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in karakola gelmediğini ve gözaltına alınmadıklarını teyit ettiğini ifade etti. İnsan Hakları Derneği temsilcileri savcıya neden bizzat karakola gitmediğini sordular. Savcı, komutanın telefonda verdiği cevabı yeterli bulmuş ve onlara Şırnak'ta yürüttükleri soruşturmalara devam etmelerini söylemişti.

65. Tanık, Osman Baydemir ile birlikte ne Silopi İlçe Jandarma Komutanıyla ne de ilçe kaymakamıyla görüşemediklerini belirtti. Temsilci heyet aynı gün Şırnak Cumhuriyet Savcısı ile görüşmeye gitmişti. Savcı olaydan haberdardı ve Silopi Savcılığında yazılı bilgi bekliyordu. Sonrasında Şırnak İlçe Jandarma Komutanını bu iki kişinin gözaltına alınıp alınmadığı konusunda soruşturacaktı. Heyete bunun dışında bir yetkisi olmadığını söyledi.

66. Tanık, diğer avukatlar ile birlikte 31 Ocak 2001'de meseleyi kamuoyunun gündemine getiren "Silopi Kayıpları Raporu" başlıklı bir rapor hazırladı. Böylece Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in kaybolması medyada geniş yer buldu. Medyanın işin içine girmesinden yaklaşık dört gün sonra Şırnak valisi söz konusu iki kişinin jandarma karakoluna geldiğini ancak kısa süre sonra karakoldan ayrıldıklarını belirten bir açıklama yayınladı.

67. Tanık, 4 Şubat 2001'de kendisi ve Osman Baydemir'in yetkililerden gerçekleri açıklamayı ve çeşitli sorulara cevap vermeyi neden reddettiklerini izah etmelerini talep eden bir basın açıklamasında bulduklarını söyledi. Basın açıklaması neticesinde haklarında kovuşturma başlatılıp dava açılmasının ardından temize çıktılar.

10. Osman Baydemir

68. Osman Baydemir 1971'de dünyaya geldi. O dönemde Diyarbakır'da oturmakta ve İnsan Hakları Derneği Şube Başkanlığı görevini yapmaktaydı. Şu an ise Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevindedir.

69. 26 Ocak 2001'de İdris Tanış, Derneği Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in kayıp olduğu konusunda bilgilendirdi. Yetkililer ile temasa geçmeye çalışıldı ancak herhangi bir bilgiye ulaşılamadı.

70. Tanık, 29 Ocak'ta Sezgin Tanrıkulu ve diğer iki kişi ile birlikte Silopi'ye gittiğini belirtti. Savcılar ile yapılan toplantıları aktardı ve Sezgin Tanrıkulu'nun ifadesinde vermiş olduğu bilgileri teyit etti. Silopi Cumhuriyet Savcısının jandarmaya bağlı hareket ettiğini düşündüğünü ve savcının kendilerine ilgili herhangi bir jandarmayı sorgulamadığını ya da soruşturma amacıyla olay yerine gitmediğini anlattığını söyledi.

11. Resul Sadak

71. Resul Sadak 1959 yılında dünyaya geldi ve o dönemde Şırnak'ta oturmaktaydı. Ocak 2001'de HADEP Şırnak İl Başkanlığı görevindeydi. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i parti bünyesinde yürüttükleri faaliyetlerden tanıyordu.

72. HADEP üyeleri ve yöneticilerinin tehdit ve yıldırma maruz kaldığını teyit etti. Silopi'de bir parti bürosu açma başvurusunun yapılmasının ardından kendisi de gözaltına alındığını belirtti.

73. 1999'da diğer partililer ile Şırnak'ta HADEP'in yerel bir şubesini açmaya çalışırken onlar da yetkililerin tehdit ve yıldırımlarıyla karşı karşıya kalmışlardı. Yıldırımlar neticesinde Silopi'de üç parti üyesi istifa etmek zorunda bırakıldı. Parti yedi yerine ancak beş üye bir araya getirebildi. Serdar Tanış, kendisini gördüğü baskı konusunda bilgilendirdi ve Ocak 2001'de kendisinin de bulunduğu bir ortamda HADEP Diyarbakır İl Başkanına kendisine ve Silopi'deki diğer parti üyelerine Şırnak İl Jandarma Alay Komutanı tarafından yöneltilen tehdit ve yıldırımların detaylarına yer veren bir mektup iletti.

74. Tanık, Ocak 2001'in başlarında Şırnak-Diyarbakır yolunda jandarmalar tarafından tutuklandığını ve Şırnak İl Jandarma Alay Komutanlığına götürüldüğünü öne sürdü. Jandarma komutanı kendisini tehdit etmiş ve Silopi ve Cizre'de açılan parti bürolarına yönelik hoşnutsuzluğunu dile getirmişti. Bu büroları açmaması yönünde talimat veren komutan "Bu işi bırakmazsan seni Kasrik Geçidi'nde boğarım. Git nereye istersen şikayet et. Başın büyük belaya girecek." şeklinde konuştu.

75. Tanık, Serdar Tanış'ın kendisinin de bulunduğu ortamlarda Silopi ve Şırnak jandarmaları tarafından pek çok kez arandığını ve faaliyetlerini sonlandırmaya ikna etmek için maruz kaldığı tehdit ve baskılar konusunda kendisini bilgilendirdiğini söyledi.

76. HADEP bünyesindeki siyasi faaliyetleri gerekçesiyle karşı karşıya kaldıkları tehditler ve yıldırımlar konusunda Şırnak Cumhuriyet Savcısını bilgilendirdiğini ve şikayette bulunduğunu belirtti.

12. Ali Ürküt

77. Ali Ürküt 1959 yılında dünyaya geldi ve o dönemde HADEP Diyarbakır İl Başkanıydı.

78. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i 2000 yılından bu yana tanıdığını ve sık sık Diyarbakır'a geldiklerini söyledi. Silopi'de partinin yerel bürosunu açmak için yetkililerden izin alma girişimlerini bizzat izlemiş ve karşılaştıkları büyük zorluklara tanıklık etmişti.

79. Serdar Tanış, arkadaşlarıyla maruz kaldıkları tüm tehdit ve yıldırımlar konusunda

kendisini haberdar etmişti. Tanık, Serdar Tanış'ın o dönemde gözaltında bulunan babası Şuayip Tanış'ın oğlunu arayarak bir an önce Şırnak İl Jandarma Komutanını görmeye gitmesini söylediği bir telefon konuşmasına kulak misafiri olmuştu.

80. Tanık, Serdar Tanış'ın aldığı tehditler karşısında endişeli ve kaygılı olduğunu ve avukatından savcıya ve diğer yetkililere iletmek üzere Şırnak İl Jandarma Alay Komutanlığı tarafından arkadaşlarıyla maruz bırakıldığı tehdit ve yıldırımlar hakkında bilgi içeren beş veya altı nüsha dilekçe yazmasını talep ettiğini söyledi. 8 Ocak 2001'de Serdar Tanış kendisine dilekçeleri iletti. Ancak tanık misilleme yapılmasından korktuğu için dilekçeleri 25 Ocak 2001'de davaya bakan avukatlara teslim edene kadar elinde tuttu.

13. Mahmut Damar

81. Mahmut Damar, 1971 yılında dünyaya geldi. O dönemde Silopi İlçe Jandarma Komutanlığında astsubay ve trafik tim komutanı olarak görev yapmaktaydı.

82. Karakolda yaklaşık seksen kişinin çalıştığını söyledi. Tesisi tarif etti ve ana girişe ek olarak binanın solunda yetkililer için ayrı bir giriş daha bulunduğunu belirtti.

83. 25 Ocak 2001'den 26 Ocak 2001 günü saat 09:00'a kadar nöbetçi subay olarak görev yapmış ve Astsubay Faruk Atalay'a yardımcı olmuştu. Görevi olayları izleyip kaydetmek ve askerlerin faaliyetlerini denetlemektir. Gelen ziyaretçilerin isimlerini kayıt altına almak Çavuş Veysel Ateş'in sorumluluğundaydı.

84. Sn. Damar, ziyaretçilerin kimlik bırakmasının ve kayıt defterini imzalamasının zorunlu olduğunu belirtti. Binaya ancak kapıda alınan kartlarla girilebilmekteydi.

85. 25 Ocak 2001'de kaydedilmiş herhangi bir vaka bulunmadığını söyledi. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i tanııyordu. Şahısların ortadan kaybolduğunu basından ve jandarma karakolundaki konuşmalardan öğrenmişti.

14. Cemal Güldüler

86. Cemal Güldüler, 1968 yılında dünyaya geldi ve o dönemde Silopi İlçe Jandarma Komutanlığında astsubay olarak görev yapmaktaydı. Komutanlıkta idari işlere bakıyordu.

87. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i bizzat tanımadığını söyledi. Onlardan haberdardı ve Silopi Cumhuriyet Savcısı görüşmeye çağırıldığında olay hakkında bilgi sahibi olmuştu.

88. Tanık, Ocak ayında bir devriye görevi gerçekleştirdiklerini söyledi. Şırnak İl Jandarma Alay Komutanının katılıp katılmadığını hatırlayamadı. Karakola giren ve karakoldan ayrılan kişilerin kayıt defterini imzalaması gerektiği bilgisini teyit etti.

15. Arif Aydoğan

89. Arif Aydoğan, 1979 yılında dünyaya geldi. O dönemde Silopi İlçe Jandarma Komutanlığında askerliğini yapmaktaydı ve binanın içinde nöbetçiydi.

90. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i tanııyordu. Savcı aracılığıyla onlardan haberdar olmuştu.

91. Tanık, 29 Ocak 2001'de verdiği aşağıdaki ifadeyi hatırlamadığını söyledi:

“Tanığa Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in fotoğrafları gösterildi. Tanık,

‘Gösterdiğiniz şahıslar 25 Ocak 2001’de benim nöbetimde karakola girmedi. Karakola çok sayıda kişi girip çıktığı için takip etmek kolay olmuyor.’ dedi.”

16. Mehmet Taşdan

92. Mehmet Taşdan, 1979 yılında dünyaya geldi. O dönemde Silopi İlçe Jandarma Komutanlığında askerliğini yapmaktaydı ve karakolun ana girişinde nöbetteydi.

93. Ziyaretçi kayıtlarının Veysel Ateş tarafından tutulduğunu söyledi.

94. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz’i tanımıyordu. Savcı kendisine şahısların fotoğraflarını göstermiş, onları tanıyıp tanımadığını ve daha önce karakolda görüp görmediğini sormuş ve ifadesini almıştı. Ortadan kaybolduklarını bu şekilde öğrenmişti.

17. Selim Gül

95. Selim Gül, 1968 yılında dünyaya geldi ve o dönemde Silopi İlçe Jandarma Komutanlığı istihbarat biriminde astsubay olarak görev yapmaktaydı.

96. Görev tanımının kamu düzenini sağlamak ve suçu önlemek için istihbarat toplamak olduğunu belirtti. İki kişilik bir ekipten sorumluydu. Çalışma arkadaşıyla komutan Süleyman Can’a bağlılardı. İstihbaratı genellikle kişilerden topluyorlardı.

97. Tanık, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz’i tanıyordu. 2000 yılı sonunda Serdar Tanış kendisini telefonla arayarak terör örgütüne yardım ve yataklık etme gerekçesiyle gözaltına alınan babası için yardım talep etmişti. Serdar Tanış bunun karşılığında bilgi paylaşmayı teklif etmişti. Tanık, Serdar Tanış ile ilk kez Ocak 2001’de komutanın odasında karşılaşmıştı. Görüşme birkaç dakika sürmüştü ancak tanık görüşmenin ne hakkında olduğunu hatırlayamadı. Serdar Tanış’ın HADEP bünyesinde yürüttüğü faaliyetler hakkında konuşmamışlardı ve Serdar Tanış herhangi bir baskı ya da tehdide maruz bırakılmamıştı.

98. Tanık, Serdar Tanış’ın kendisiyle bilgi paylaştığını söyledi. Elinde paylaşacak bilgi olduğunda kendileriyle temasa geçiyor, bir bakıma tanık ve Yüzbaşı Süleyman Can’ın bir ajanı gibi hareket ediyordu. Tanık, Ebubekir Deniz’i ilk kez 25 Ocak 2001’de gördüğünü ifade etti.

99. O gün Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz’i jandarma karakolunun ikinci katındaki bekleme odasında görmüştü. Ebubekir Deniz’in trafikten men edilmesi üzerine Süleyman Can ile görüşmeye gelmişlerdi. Onları karakola tanık çağırılmamıştı. Komutan yerinde olmadığı için bekleme odasından çıktılar. Odadan önce Ebubekir Deniz ayrıldı. Tanık, ceketinin iç cebinden çıkardığı gazeteye sarılı birtakım evrakları kendisine teslim eden Serdar Tanış ile yaklaşık otuz saniye kadar konuştu. Evraklardan biri HADEP, diğeri mal kaçakçılığı ile ilgiliydi. Tanık, şahıslardan binanın içinde ayrıldı ve ana kapıdan çıktıklarını gördü. Ancak sokağa çıktıklarında gözden kaybetti.

100. Tanık, şahısların ortadan kaybolmasından ne zaman ve ne şekilde haberdar olduğunu hatırlayamadı. Olay üzerine savcıya ifade vermişti. Savcıya belgeleri verip vermediğinden de emin olamadı.

101. Görevi kapsamında HADEP ve diğeri siyasi partiler hakkında bilgi topladığını ve jandarma istihbarat biriminde çalışan yetkililerin gerekli olduğu durumlarda sivil araç kullanabildiklerini söyledi. Taşkın Akgün, Şırnak İl Jandarma Alay Komutanlığı istihbarat biriminde çalışmaktaydı. Tanık, Taşkın Akgün ve diğeri jandarma yetkililerinin 25 Ocak

2001'de Silopi'ye sivil kıyafetle gelip gelmediklerini bilmiyordu. Kendisiyle şahısların kaybolmasının ardından soruşturma üzerinde birlikte çalışmak için temasa geçmişti.

18. Veysel Ateş

102. Veysel Ateş, 1975'de dünyaya geldi. O dönemde Silopi İlçe Jandarma Komutanlığında çavuş rütbesiyle askerliğini yapmaktaydı. Ziyaretçi kayıtlarının tutulması ve bu konuda gerekli kontrollerin yapılmasından sorumluydu.

103. Gerekli kontrollerin ardından ziyaretçilerin bina içinde ilgili birimlere tek başına gitmelerine izin verildiğini söyledi.

104. Jandarma karakoluna daha önce de gelmiş olan Serdar Tanış'ı tanıyordu. Tanık, 25 Ocak 2001'de nöbetteydi. Serdar Tanış, Ebubekir Deniz ile birlikte karakola gelmişti. Oldukça sakin görünüyordular ve şahıslarla kısa bir süre konuştu. Kendisine Jandarma Komutanı Süleyman Can'ı görmeye geldiklerini söylediler. Şahıslara komutanın dışarıda olduğu bilgisini verdi. Serdar Tanış ne zaman döneceğini sordu. Tanık, komutanın programı hakkında kendilerine herhangi bir bilgi vermediğini belirtti. Serdar Tanış bekleme odasında komutanı beklemeye karar verdi. İsimlerini kayıt defterine işledi ve tanığın kalemıyla defteri imzaladılar. Tanık sonrasında yaşananları şu şekilde anlattı: "Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz birkaç dakika sonra masaya geri döndü. Serdar Tanış'a cep telefonunu geri verdim, defteri imzalayıp binadan ayrıldılar. Başka herhangi birini görüp görmedikleri konusunda bir şey söylemediler ve Selim Gül ile görüşmeyi talep etmediler."

105. Defter kayıtlarına ilişkin olarak tanık, nöbetini tamamladıktan sonra defteri nöbeti devralan görevliye gösterdiğini, görevlinin defteri kontrol ettiğini ve ardından son sayfayı imzaladığını ifade etti. Tanık, defterin 5 Ocak 2001 tarihli sayfasında imza bulunurken 25 Ocak 2001 tarihli sayfasında neden bir imza bulunmadığını açıklayamadı.

Defter kayıtları Serdar Tanış'ın 18 Ocak 2001'de karakola geldiğini göstermekteydi.

106. Tanık, söz konusu tarihte binanın önünden askerî araçlar dışında herhangi bir aracın geçmediğini net olarak hatırladığını belirtti.

19. Yücel Erteki

107. Yücel Erteki, 1979 yılında dünyaya geldi. Askerlik görevini Silopi İlçe Jandarma Karakolunda nöbetçi er olarak gerçekleştirmekteydi.

108. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in ortadan kaybolması konusunda herhangi bir bilgisi olmadığını söyledi. Nöbetçi noktasından binaya giren ve binadan çıkan kişileri görememekteydi. Savcı tarafından çağrıldığını hatırlayamadı. Ancak savcı tarafından alınmış bir ifade üzerindeki imzanın kendisine ait olduğunu kabul etti.

20. Mehmet Bozca

109. Mehmet Bozca 1966 yılında dünyaya geldi. O dönemde Şırnak İl Jandarma Komutanlığı Özel Harekat Biriminde astsubay olarak görev yapmaktaydı.

110. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'den Mart ayında jandarma karakoluna isimsiz bir kaynaktan gelen bir istihbarat üzerine haberdar olduğunu söyledi. İstihbaratın tam içeriğini hatırlayamasa da aslen Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz olması muhtemel iki kişinin

kamyonla Kuzey Irak'taki PKK kamplarına götürüldüğü belirtilmekteydi. İl Jandarma Komutanlığı bu istihbaratı Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesine aktararak bir rapor hazırladı. Olayla başka bir ilgisi bulunmamaktaydı.

21. Adnan Yenici, Murat Özbaş, Hüseyin Vedat Yılmaz, Ramazan Arlıcı ve Ramazan Gürlek

111. Tanıklar 1972, 1970, 1949, 1970 ve 1972 yıllarında dünyaya gelmiştir. O dönemde Habur Emniyet Müdürlüğünde, Kuzey Irak sınırı giriş ve çıkış kontrolünden sorumlu polis memurları olarak görev yapmaktadırlar.

112. Tanıklar Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in kaybolduğundan haberdarlardı. Kendilerine bu iki kişinin Habur Sınır Kapısı'ndan geçip geçmediği sorulmuştu.

113. İsimsiz bir kaynaktan alınan bilgiye göre tanıklar, Irak'tan Türkiye'ye girmiş bir kamyonu durdurdu ve yaklaşık beş saat süren bir arama sonucunda bir mektup ve içinde yeşil bir toz bulunan küçük bir şişe ele geçirdi. Alınan bilgi yasa dışı bir örgütle bağlantısı olabilecek el ilanlarına yönelik olduğu için biraz şaşırılmışlardı. Arama sırasında kamyonun sürücüsü de olay yerindeydi ve olayla herhangi bir ilgisi olmadığını belirtti. Tanıklar Silopi Cumhuriyet Savcısını bilgilendirdi ve savcı kontrol noktasına geldi. Mektup Şuayip Tanış'a yönelik olarak yazılmıştı ve Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in Kuzey Irak'taki PKK kamplarında olduğunu söylüyordu.

22. Süleyman Can

114. Süleyman Can, 1968 yılında dünyaya geldi ve o dönemde Silopi İlçe Jandarma Komutanıydı.

115. Şırnak İl Jandarma Alay Komutanı Albay Levent Ersöz'ün kendisinin amiri olduğunu söyledi. Kendisi ile gün içinde birkaç kez görüşmekteydi.

116. Odasının yerini tarif etti. Gelen ziyaretçiler odasının karşısında yer alan bekleme salonunda bekliyorlardı ve vakti olursa onları görebiliyordu.

117. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i Kasım 2000'e kadar tanıımıyordu. Serdar Tanış'ı HADEP bünyesinde yürüttüğü siyasi faaliyetleri nedeniyle biliyordu. Serdar Tanış, Astsubay Selim Gül ile temas halindeydi ve kendisine silah, akaryakıt, uyuşturucu ve yasa dışı ürün kaçakçılığı hakkında önemli bilgiler sağlamaktaydı.

Tanık, Şuayip Tanış ile Ocak ayında tanıştı. Tanık söz konusu göreve henüz atandığı için Şuayip Tanış kendisine nezaket ziyaretinde bulunmuştu. Ona bir şahıs daha eşlik etmekteydi. Şuayip Tanış, oğlunun HADEP Silopi ilçe yöneticisi olduğunu ve kendisini yakın zamanda ziyarete geleceğini söyledi. Tanık, Şuayip Tanış'tan oğluna tebriklerini iletmesini istedi.

118. Tanık, partinin yerel bir bürosunun açılmasının ya da partideki üye değişikliklerinin kendisini prensipte ilgilendirmediğini belirtti. Ancak elindeki bazı bilgi ve belgeler, HADEP ve terör örgütü KADEK (Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi) arasında bir bağlantı olabileceğine dikkat çekmekteydi. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'den bir kez bile HADEP bünyesinde yürüttükleri faaliyetleri durdurmaları yönünde bir talepte bulunmamıştı.

119. Tanık, 17 Ocak 2000'de Şuayip Tanış ile tekrar bir araya geldi. Kardeşi Mustafa Tanış ve diğer iki şahısla birlikte onu ziyaret etmişlerdi. Bu da bir nezaket ziyaretiydi. 18 Ocak'ta kendisini ziyarete Serdar Tanış geldi. Tanık Serdar Tanış'la daha önce telefonda

konusmuştu ancak yüz yüze ilk kez görüşüyorlardı. Serdar kendisini HADEP ilçe teşkilatındaki yeni pozisyonu konusunda bilgilendirdi ve astsubay Selim Gül ile görüşmelerini sürdürdüğünü teyit etti. Serdar tanığa şunları söyledi: “Benden şüphe duymanıza gerek yok. Devlet ve Devletin tüm yapılarıyla; jandarmasıyla, polisiyle, valisiyle iş birliğinde bulunmak istiyorum.” Partinin liderlerinin ve diğer kişilerin üzerinde baskı kurduğunu ekledi. Bir süreliğine Silopi’den ayrılmış ve hem bazı kişisel meseleleri ile hem de HADEP faaliyetleri ile ilgilenmek üzere Van, Cizre ve Diyarbakır’a seyahat etmişti. Tanık, görüşmenin oldukça dostça bir ortamda gerçekleştiğini, hatta Selim Gül’ü de yanlarına çağırıldığını söyledi. Selim Gül, Serdar Tanış ile bu sayede şahsen tanışmıştı. Zira daha önce yalnızca telefonla görüşmüşlerdi. Serdar Tanış, babası gözaltına alındığında yardım etmesi için Selim Gül ile temasa geçmiş ve karşılığında ona bilgi sağlamayı teklif etmişti. Tanık, Ebubekir Deniz ile hiç tanışmadığını ancak Kuzey Irak’tan akaryakıt taşımacılığı işinde olduğuna dair resmî bir belgede ismini gördüğünü belirtti.

120. 25 Ocak 2001 sabahı tanık, sekiz dokuz kişiden oluşan bir müfettiş ekibini ağırladı ve onlara Ortaköy ve Botaş jandarma birimlerine denetim ziyaretinde eşlik etti (karakoldan yaklaşık saat 13:30’da ayrıldı). Saat 17:30’a ya da 18:30’a kadar karakola dönmedi ve Selim Gül ile o gün hiç konuşmadı. Onu ertesi gün yaklaşık saat 17:00’de gördü. Tanık, kendisinin yokluğunda yerine nöbetçi subayın baktığını söyledi. Ne üstlerinden biri ne de Şırnak İl Jandarma Alay Komutanlığından herhangi bir yetkili, 25 Ocak’ta Silopi İlçe Jandarma Karakoluna gitmemişti.

121. Tanık Silopi’deki karakola dönerken, Silopi Cumhuriyet Savcısı Kubilay Taştan’dan bir telefon aldığını ve kendisine HADEP üyesi iki kişinin Silopi İlçe Jandarma Komutanlığında gözaltına alınıp alınmadığını sorduğunu söyledi. Tanık, böyle bir durum olmadığı ancak diğer jandarma birimlerini de soruşturacağı yönünde yanıt verdi. Savcı yaklaşık saat 21:00’de kendisini tekrar aradı. Tanık, soruşturmaları neticesinde Serdar Tanış ya da Ebubekir Deniz’in gözaltına alınmadığını öğrendiğini savcıya bildirdi.

Süleyman Can, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz’in kendisini görmeye geldiğini ancak bir sonraki gün öğrendi. Selim Gül kendisine bu kişilerle konuştuğunu, Ebubekir Deniz’in akaryakıt taşımacılığı işiyle ilgili bir sorun yaşadığını ve yardımına ihtiyaç duyduğunu söyledi. Serdar Tanış binadan ayrılmadan önce Selim Gül’e HADEP’e ilişkin bazı belgeler teslim etti. Tanık, bu belgelerin içeriğini ifşa etmeyi reddetti.

122. Tanığın değerlendirmesine göre savcı, jandarma karakolunu denetlemek (veya bir soruşturma yürütmek) için yetkilendirilmişti. Karakol ziyaretlerinde defter kayıtlarını ve hücreleri inceliyor, rutin kontroller gerçekleştiriyordu.

123. Tanık, HADEP’in faaliyetlerine ilişkin olarak daha ziyade partinin KADEK ile bağlantısından endişe duyduklarını söyledi ve şunları ekledi:

“KADEK bir terör örgütüdür ve HADEP üzerinde son derece yoğun bir etkiye sahiptir. Serdar Tanış’ı bu hususta bilgilendirdim ve beni her türlü gelişmeden haberdar etmesini istedim. Beni Selim Gül ile ilgili her türlü gelişmeden derhal haberdar olacağımız ve usulsüz hiçbir hamlede bulunmayacağı konusunda temin etti. 26 Ocak 2001’e kadar üstüm Levent Ersöz ile Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz hakkında konuşmadım. O da bana onlar hakkına herhangi bir soru sormadı. Ortadan kaybolmalarının ardından savcı ve İç İşleri Bakanlığı müfettişleri olayı soruşturmaya başladı. Tüm soruşturmalar Silopi İlçe Jandarma Komutanlığına odaklanıyordu. Biz de soruşturmaya başladık; birçok kişiyi, polis ile yakın iş birliği içinde çalışan 400 askeri sorguladık ve çevreye şahısların fotoğrafına yer veren afişler astık. Ancak söz konusu mektup Habur sınır kontrolünde

polis tarafından ele geçirilince soruşturmamızı Kuzey Irak'a yönlendirdik.

“HADEP'in faaliyetleri üzerinden baskı uygulanmasına yönelik herhangi bir emir verilmediğini tekrar ederim. HADEP üyelerinin istifası partinin iç işleri ile ilgili bir durumdur. Şuayip Tanış'ın öne sürdüğü tehdit ve yıldırma iddiaları asılsızdır. Bana nezaket ziyaretinde bulunmuş ve hediyeye getirmiştir ama ben hediyeyi kabul etmedim. Kimse Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'e karakola gelmelerini emretmemiştir. 5 Ocak 2001'de Levent Ersöz'ün Şuayip Tanış'ı aradığına tanıklık etmedim; Serdar Tanış'a onu görmeye gelmemesi durumunda bir daha Şırnak'a ayak basamayacağını ve kendisini öldüreceğini söylemedi. Tekrar ediyorum, Serdar Tanış ya da Ebubekir Deniz hiçbir şekilde gözaltına alınmamıştır. 25 Ocak'ta karakola gelmiş ve sonrasında ayrılmışlardır.”

124. Tanık, 25 Ocak 2001 günü saat 17:30 civarı devriye görevinden döndükten sonra, Sn. İdris Tanış ve savcı Kubilay Taştan'ın kendisi ile iletişime geçtiğini söyledi. Kaybolan şahısların gözaltında olmadığını onlara bildirmiş ve ertesi gün kaymakama da aynı yanıtı vermişti. Kaymakamla yaptığı konuşmanın üzerine ziyaretçi kayıt defterini kontrol etmiş ve Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in karakola geldiğini bu şekilde öğrenmişti. 28 veya 29 Ocak 2001'de savcı jandarma yetkililerini çağırarak defter kayıtlarını talep etti.

125. Defter kayıtlarının 25 Ocak 2001'de nöbetçi subay tarafından imzalanmadığı iddiasına karşılık tanık, bu konuya ilişkin bir kural olmadığını, nöbetçi subayın takdirine bırakıldığını açıkladı. Önemli olan girişlerin ve çıkışların kayıt altına alınmasıydı.

126. Tanık, Şırnak İl Jandarma Alay Komutanlığındaki istihbarat ve sorgulama ekibindeki yetkilileri tanııyordu. Silopi Cumhuriyet Savcısının Şırnak Cumhuriyet Savcısına gönderdiği, 25 Ocak 2001 günü saat 13:44'te Serdar Tanış'ı (cep telefonundan) arayan subayı sorgulamak için izin talep eden ve onu saat 13:30 civarında araçlarına binmeye zorlayan kişilerin kimliğinin saptandığını belirten belgeye ilişkin herhangi bir yorumda bulunamadı.

127. Tanık, Şubat 2002'de savcı tarafından sorgulandığını ve o dönemde Baykan ilçesine transfer olduğunu söyledi. Savcı daha öncesinde kendisini mahkemeye çağırılmıyordu. Şırnak İl Jandarma Komutanlığında (istihbarat birimindeki) bazı ekiplerin sivil kıyafet ve sivil araçlarla görev yapabildiğini ifade etti.

128. Tanık, Mehmet Ata Deniz'e JİTEM'in kendi ya da Şırnak İl Jandarma Alay Komutanının emri altında hareket etmediğini söylediğini reddetti. JİTEM hakkında hiçbir şey bilmediğini ve jandarma içinde böyle bir yapılanmanın varlığından hiçbir şekilde haberdar olmadığını söyledi.

23. Kubilay Taştan

129. Kubilay Taştan, 1969 yılında dünyaya geldi ve o dönemde Silopi'de savcı olarak görev yapmaktaydı. O dönemde Hakan Başverdi, Gündoğan Öztürk ve tanık olmak üzere Silopi'de üç savcı bulunmaktaydı.

130. Serdar Tanış ya da Ebubekir Deniz'i tanııyordu, onlarla hiç tanışmamıştı. Olaydan 25 Ocak 2001 günü saat 17:00'de Sn. İdris Tanış aracılığıyla haberdar oldu. Silopi İlçe Jandarma Komutanını telefonla aradı ve tüm jandarma birimlerini soruşturmak üzere görevlendirdi. Süleyman Can kendisini geri arayarak bu kişilerin jandarma karakoluna gelmediğini ve gözaltına alınmadıklarını söyledi.

Bu bilgi üzerine olay yerinde inceleme yapılmasını gerekli bulmadı. Prosedüre göre biri gözaltına alındığında, jandarma komutanının onu tutuklama gerekçesini de belirterek

bilgilendirmesi gerekmektedir. Jandarma yetkililerinin söylediği her şeyi doğru kabul etti. Olayları şöyle açıkladı:

“Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz’in gözaltına alınmadığını düşündük. Soruşturmaya sözlü olarak devam edildi. Komutan tarafından bana sağlanan bilgileri yeterli buldum. 26 Ocak 2001’de Şırnak, Cizre ve İdil savcılık ofislerine telefon açtım ve kaybolan kişilerin onların bölgesinde gözaltına alınıp alınmadığını sordum. Böyle bir şey olmadığını söylediler. O günün ilerleyen saatlerinde Sn. Tanış kaybolan şahıslardan birinin babasıyla birlikte geldi. Kendisinden ifade aldık, şikayette bulundular ve soruşturma o gün başladı. 27 ve 28 Ocak’ta ifadesini aldığım bir kişi, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz’i ilçe jandarma karakoluna girerken gördüğünü belirtti ve komutana 25 Ocak 2001’de karakolda olan tüm asker ve yetkililerin ismine yer veren bir liste göndermesi talimatını verdim. Ayrıca o gün görevli olan beş veya altı askeri de sorguladım. Tekrar ediyorum, benden gizli herhangi bir tutuklama işleminin gerçekleşmesi mümkün değildi ve karakola gitmemin bir anlamı yoktu. 29 Ocak 2001’de teşkilat içi prosedürümüze uygun olarak soruşturma dosyasını çalışma arkadaşım Gündoğan Öztürk’e verdim ve kendisi jandarma ve silahlı kuvvetler yetkililerinin ifadelerini aldı. Aynı gün İnsan Hakları Derneğinden bir heyet beni görmeye gelerek soruşturma hakkında sorular sordu. Onlara Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz’i Şırnak’ta aramaları gerektiğini söylemedim. Süleyman Can ile bugüne kadar hep telefonda konuştum, kendisiyle şahsen tanışmadım. Kaybolan şahısların başına ne geldiğine dair herhangi bir duyum almadık. Defter kayıtlarını ve gözaltı tutanaklarını 29 Ocak 2001’de inceledim ve imzaları kontrol ettim.”

131. Tanık, soruşturma prosedürüne ilişkin olarak bir vakayı soruştururken savcının istediği zaman jandarma karakoluna girme, soruşturma yürütme ve hücreleri ya da tutuklama koşullarını ve hukuka uygunluğunu denetleme gibi adli kontroller yürütme yetkisine sahip olduğunu söyledi.

132. Bir jandarma yetkilisinin Serdar Tanış’ı arayarak karakola gelmesini talep ettiği yönündeki iddiaya ilişkin herhangi bir görüş bildirmedi. Soruşturmanın gizliliği gerekçesiyle o kişinin adını ifşa edemeyeceğini ifade etti.

24. Gündoğan Öztürk

133. Gündoğan Öztürk, 1971 yılında dünyaya geldi. O dönemde Silopi’de savcı olarak görev yapmaktaydı.

134. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz’i tanııyordu. 12 Temmuz 2001’de transfer edilmeden önceki beş aylık süre boyunca iki şahsın kaybolmasına ilişkin soruşturmanın başındaydı.

Tanık aşağıdaki ifadeyi verdi:

“Silopi’de üç savcı vardı. Her hafta bizim nöbetçi oluyorduk. Davaya ilişkin dosya bana Kubilay Taştan tarafından verilmişti. Birkaç kişinin ifadesini almıştı ve karakoldan kayıtları talep etmişti. 25 Ocak 2001’de Silopi İlçe Jandarma Komutanlığında görev yapan jandarmaları sorguladım ve tüm olasılıkları göz önünde tutarak usule göre bir soruşturma yürüttüm. Davadaki en önemli tanık olan Eyüp Tanış’ı birçok vesileyle kullandım. Serdar Tanış’ı zorla bir araca binmeye zorlayan şahısların robot resminin hazırlanabilmesi için onu Diyarbakır’a gönderdim. Ona telefon edenlerin kimliğinin tespit edilmesini talep ettim ve Silopi İlçe Jandarma Komutanlığında görevli tüm personelin fotoğrafları Eyüp Tanış’a gösterildi. Bölgedeki savcılık birimleri ortadan

kaybolan iki şahıs hakkında bilgilendirildi. Karakol defter kayıtlarının bir nüshası Adli Tıp Kurumuna gönderildi. Süleyman Can'ın ifadesini almadım çünkü buna yetkim yoktu. Bir komutanın suç işlemesi halinde görevlendirme yetkisi Adalet Bakanlığına aittir. Diğer jandarma yetkililerinin ifadelerini şüpheli sıfatıyla aldım.

26 Şubat 2001'e kadar ilgili kişiler soruşturma dosyasındaki belgelere erişebiliyordu. Dosyanın içeriğinin bir kopyası da İdris Tanış'a verilmişti. Ancak bilgiler yasa dışı örgütün kontrolündekiler de dahil olmak üzere medya kanalları tarafından yaygınlaştırıldı. Bu nedenle soruşturmayı başarılı bir şekilde sonuçlandırmak amacıyla tarafımda yapılan bir başvuru üzerine hakim, 26 Şubat 2001'de dosyaya erişimin kısıtlanmasına karar verdi. Öncesinde Silopi İlçe Jandarma Komutanının, jandarmaların verdiği ifadelerin gizli tutulması için bir karar çıkartılmasını istediği doğrudur.

135. 25 Ocak 2001'de Serdar Tanış'a telefon eden şahısın kimliğine yönelik soruya cevaben tanık şöyle demiştir:

“Silopi İlçe Jandarma Komutanı tarafından herhangi bir arama yapılmadı. Telefon operatörlerinin hazırladığı liste Serdar Tanış'ı arayan kişinin ismini belirtmekte. Bu isim de dosyada yer almaktadır. Soruşturma dosyasının bir kopyasını Adalet Bakanlığına ilettiğimizde isimler çıkarılmamıştı. İlgili kişi Silopi'de olmadığı için onu sorgulamaya ya da kimlik belirleme işlemlerini başlatmaya yetkim yoktu. Ben yetkili savcılık ofisini bilgilendirdim. Gereğini yapmak onun sorumluluğundaydı.”

25. Hakan Başverdi

136. Hakan Başverdi, 1968 yılında dünyaya geldi. O dönemde Silopi'de savcı olarak görev yapmaktaydı.

137. Serdar Tanış veya Ebubekir Deniz'i tanımıyordu. Soruşturmadan şahsen sorumlu değildi ancak diğer iki savcı onunla birlikte çalışmaktaydı.

D. Belge niteliğindeki deliller

1. İdris Tanış, Şuayip Tanış ve Mehmet Ata Deniz'in Silopi Cumhuriyet Savcılığına sunduğu 26 Ocak 2001 ve 29 Ocak 2001 tarihli dilekçeler

138. Başvurucular, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in HADEP üyeleri olarak yürüttükleri faaliyetler gerekçesiyle Şırnak İl Jandarma Alay Komutanı tarafından tehdit edildiğini ve korkutulduğunu ileri sürdü. Kayıp şahısların 25 Ocak 2001'de Silopi İlçe Jandarma Komutanı tarafından çağrılmalarının üzerine karakola gittiklerini ve o günden beri kendilerinden haber alınmadığını belirttiler.

2. Silopi Savcılığı tarafından yürütülen soruşturmaya ilişkin belgeler

139. 26 Ocak 2001'de savcı Kubilay Taştan, Eyüp Tanış ve Ömer Sansur'un ifadelerini aldı. Sansur, komutandan gelen telefonun üzerine Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i arabayla Silopi İlçe Jandarma Karakoluna götürdüğünü söyledi.

Telefon kayıtları Serdar Tanış'ın 25 Ocak 2001'de saat 13:44'te cep telefonundan bir çağrı aldığını göstermektedir.

140. 27 Ocak 2001'de Silopi Emniyet Müdürlüğünde, Eyüp ve İdris Tanış'ın ifadeleri alındı. Eyüp Tanış, kendisini ve Serdar Tanış'ı araca binmeye zorlayan şahısları tarif etti.

İdris Tanış, Eyüp ve Serdar Tanış'ın geçmişte de HADEP bünyesindeki faaliyetlerinden ötürü korkutulduğunu ve güvenliklerinden endişe duyduğunu dile getirdi.

141. 28 Ocak 2001'de Silopi Cumhuriyet Savcılığı tarafından sözlü ifade edilen bir talebe istinaden Şırnak İl Jandarma Alay Komutanı, Şırnak ve Silopi Cumhuriyet Savcılıklarına ve Şırnak Valiliğine iki yazı göndererek şunları belirtti:

(a) Serdar Tanış, 18 Ocak 2001'de Silopi İlçe Jandarma Komutanlığına kendi arzusuyla gitti ve orada yaptığı görüşme esnasında siyasi faaliyetleri nedeniyle tehdit edilmesi ya da HADEP ilçe başkanlığı pozisyonunu bırakmaya zorlanması söz konusu olmadı;

(b) 25 Ocak 2001'de Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz, karakola kendi arzularıyla gitti ve saat 14:30'da binadan ayrıldı;

(c) Bu ziyaretleri sırasında komutan, Ortaköy'deki kontrol noktasını denetlemek üzere dışarıdaydı;

(d) Serdar Tanış jandarmaya bilgi sağlıyordu;

(e) 25 Ocak 2001'de Serdar Tanış bir astsubaya bazı belgeler iletti ve ondan Ebubekir Deniz'in sürücü belgesinin iptaline ilişkin yardım istedi;

(f) İleri sürülen iddialar güvenlik güçlerinin itibarını zedelemeyi, kamuoyunu yanlış bilgilendirmeyi ve Şırnak'taki HADEP yöneticilerinin PKK ile bağlantıları nedeniyle tutuklanmasını takiben mahkemelere baskı yapmayı amaçlıyordu. İlgili kişiler, ölüm tehditleri aldıklarına ilişkin resmî açıklamalarda bulunmuştu ve bu iddialara *Yeni Gündem* gazetesinin 5 Ocak 2001 tarihli baskısında yer verilmişti.

142. 29 Ocak 2001'de savcı Kubilay Taştan, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i jandarma karakoluna girerken gördüklerini söyleyen iki tanıktan, başvuru Şuayip Tanış ve Mehmet Ata Deniz'den ve Silopi İlçe Jandarma Karakolunda görevli dört jandarmadan ifade aldı. Jandarma Veysel Ateş, Serdar Tanış'ın üzerinde takım elbise olduğunu ve binaya Ebubekir Deniz ile birlikte girdiğini söyledi. Şahıslar yaklaşık yarım saat sonra binadan ayrılmıştı. Jandarma Yücel Erteki, Ebubekir Deniz'in karakola Serdar Tanış'tan yaklaşık yarım saat önce vardığını söyledi.

143. 30 Ocak 2001'de savcı Gündoğan Öztürk'ün ifadelerini aldığı iki jandarma, kayıp kişilerin hiçbir zaman gözaltına alınmadığını ve haklarında herhangi bir bilgileri bulunmadığını belirtti.

144. Silopi Cumhuriyet Savcılığı tarafından alınan diğer ifadelere ilişkin olarak Mahkeme, Hükümetin 5 Mart 2003'te hazırladığı belgelerden bazı isimlerin ve bilgilerin silindiği görüşündedir. Hükümet, yetkili mahkeme tarafından verilen gizlilik kararına bağlı olarak 25 Ocak 2001'de Serdar Tanış'a telefon eden ve savcı Gündoğan Öztürk tarafından kimliği belirlenen kişinin isim ve diğer bilgilerini açıklayamayacağını veya ilk gönderilen dosyadaki silinen bilgilere yer veren soruşturma dosyasını sağlayamayacağını belirtmiştir.

145. 19 Kasım 2001'de Şuayip Tanış ve kardeşi Nurettin, savcı tarafından sorgulandı. Nurettin Tanış, Ocak 2001'de, Şuayip Tanış'tan Şırnak İl Jandarma Komutanlığına gitmesini isteyen sivil kıyafetli üç kişi tarafından Silopi yolu üzerinde Cizre'ye giderken tutuklandıklarını belirtti. Şuayip Tanış, Komutan Levent Ersöz'ü görmeye gitti ve Ersöz kendisine Serdar Tanış'ın HADEP'teki görevini bırakması gerektiğini söyledi.

146. 22 Nisan 2003'te Silopi Cumhuriyet Savcısı, dava dosyasını Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısına gönderdi.

3. Mahkeme'ye sunulan diğer deliller

147. 6 Ekim 2003'te Hükümet, Mahkeme'ye Şırnak İl Jandarma Alay Komutanı Levent Ersöz tarafından kaleme alınmış bir yazı göndererek Silopi Cumhuriyet Savcısı tarafından yürütülen soruşturmanın hala karara bağlanmadığını ve Mahkeme tarafından eş zamanlı yürütülecek bir soruşturmanın kanuni prosedürü engelleyeceğini ve soruşturmaya zarar vereceğini ifade etti. Yerel mahkeme yetkililerine yazılı ifadesini sunduğunu ve Mahkeme'de tanık olarak yer almayı reddettiğini belirtti.

148. 25 Kasım 2003 tarihli bir yazıda Hükümet, HADEP parti üyelerinin korkutulmasına istinaden Resul Sadak tarafından Şırnak Savcılığına yapılan şikayete ilişkin davanın neticesi konusunda Mahkeme'yi bilgilendirdi. Soruşturmanın 2 Mart 2001'de başladığını belirttiler. Savcı konu bakımından yargı yetkisi bulunmadığına karar verdi ve dosyayı Şırnak İdare Kuruluna iade etti. 1 Haziran 2001 tarihli karara göre İl İdare Kurulu, hakkında suç duyurusunda bulunulan jandarmaların kovuşturulması için herhangi bir yasal dayanak bulunmadığına hükmetti.

149. 1 Aralık 2003'te Mahkeme'ye sunulan bir yazıda başvuruçuların temsilcisi, Serdar Tanış'ı telefonla arayan kişinin Silopi Cumhuriyet savcısı tarafından Şırnak İl Jandarma Alay Komutanlığı İstihbarat ve Sorgu Birimi Komutanı Taşkın Akyün olarak tespit edildiğini belirtti. Dosyanın Sn. Akyün ve aynı birimden iki jandarmanın 25 Ocak 2001'de Serdar Tanış'ı zorla araca bindirmeye teşebbüs ettiğini gösterdiğini ifade etti.

150. 20 Mayıs 2002'de Şırnak Cumhuriyet Savcısı, Şırnak İl Jandarma Alay Komutanı Levent Ersöz'ün ultimatoma vererek tehdit suçu işlediğine ilişkin şikayet için takipsizlik kararı verdi.

151. 20 Mayıs 2003'te Şuayip Tanış, Siirt Ağır Ceza Mahkemesine başvurarak bu karara itiraz etti ve yeniden ölüm tehdidinde bulunduğunu ileri sürdü. Dosyada suçlanan kişinin Şuayip Tanış'ı tehdit ettiğine işaret eden herhangi bir kanıt bulunmaması gerekçesiyle bu talebi 19 Ocak 2004'te reddedildi.

4. Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi savcısının davalılara ilişkin takipsizlik kararı

152. 9 Şubat 2004'te savcı, aralarında kırk sekiz jandarmanın yer aldığı yetmiş üç davalı hakkında takipsizlik kararı verdi. Bulguları şu şekildeydi:

“Silopi Cumhuriyet Savcılığı tarafından kaçırma eylemine ilişkin hazırlanan 22 Nisan 2003 tarihli ... belge incelenmiştir.

... Silopi Cumhuriyet Savcılığı 22 Nisan 2003'te, HADEP Silopi İlçe Başkanı ve İlçe Sekreteri Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in ortadan kaybolmasına ilişkin soruşturma dosyasına atıfta bulunarak, ... davadaki olayların aşağıdaki gerekçeler nedeniyle Devlet Güvenlik Mahkemesinin yargı yetkisine girdiğini ileri sürmektedir:

1. 1-47 numaralı davalılara ve 71 numaralı davalıya ilişkin olarak, olay günü yaklaşık saat 13:00'da, polis memuru olduğunu iddia eden üç kişi Serdar Tanış ve Eyüp Tanış'ı Silopi PTT binası önünde durdurdu ve araca binmelerini istedi. Serdar Tanış ve Eyüp Tanış binmeyi reddetti ve ancak yetkili birinden telefon almaları durumunda jandarma karakoluna gideceklerini söyledi. Serdar Tanış yaklaşık saat 14:30'da aldığı bir telefonla Silopi İlçe Jandarma Komutanlığına çağrıldı. İlçe jandarma karakoluna giden Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'den bir

daha haber alınamadı.

Olaydan yaklaşık yirmi beş gün önce Şırnak İlçe Jandarma Alay Komutanı, Serdar Tanış'ın babası Şuayip Tanış'ı çağırarak oğlunun HADEP İlçe Başkanlığı görevini bırakmasını söylemiş, onu ve ailesini öldürmekle tehdit etmişti. Kayıp kişiler güvenlik güçleri tarafından alıkonuldu. Bölgede görev yapan güvenlik güçlerinin fiilleri Türk Ceza Kanunu'nun 174 (2) Maddesi'ni ihlal etmekte ve Devlet Güvenlik Mahkemesinin yetki alanına girmektedir.

2. 70 numaralı davalıya ilişkin olarak, yaklaşık bir ay önce 155 Polis İmdat ve 156 Alo Jandarma hatları üzerinden alınan bilgiye göre, HADEP Şırnak İl Başkanı Resul Sadak, 5.000 ABD doları karşılığında Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i PKK örgütüne teslim edilmek üzere bilinçsiz bir şekilde Silopi'den Kuzey Irak'a gönderdi. Bu davranış Türk Ceza Kanunu'nun 168 (1) Maddesi'ni ihlal etmekte ve Devlet Güvenlik Mahkemesinin yetki alanına girmektedir.

3. 48-60, 62-69 ve 72 numaralı davalılara ilişkin olarak, 25 Ocak 2001 tarihinden sonra telefonlarından Ebubekir Deniz'e ait 0 542 807 88 21 numaralı telefona aramalar yapıldı. Bu davranış Türk Ceza Kanunu'nun 169. Maddesi'ni ihlal etmekte ve Devlet Güvenlik Mahkemesinin yetki alanına girmektedir.

4. 61 numaralı davalı Zeki Genç'e ilişkin olarak, davalı basına kaybolan iki şahsı kendisinin öldürdüğü yönünde bir demec verdi.

Soruşturma dosyasındaki belgeler ve bu savcılık tarafından yürütülen ilave soruşturmadan edinilen bilgilere göre:

1. Bölgedeki güvenlik güçleri mensupları ve muhbirlerden oluşan 1-47 arası ve 71 numaralı davalılara ilişkin olarak.

İlk olarak, bölgedeki güvenlik güçlerinin başında bulunan Şırnak İl Jandarma Alay Komutanının kaybolan Serdar Tanış'ın babası Şuayip Tanış'ı ölümle tehdit ettiği yönündeki iddialara ilişkin belgelerin dosyadan çıkarılarak soruşturulmak üzere Şırnak Cumhuriyet Savcılığına gönderilmesi yönünde karar verilmiştir. Şırnak Cumhuriyet Savcılığı tarafından yapılan soruşturmanın ardından (...) 20 Mayıs 2002'de soyut iddialar dışında kanıt olmadığı gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Şuayip Tanış'ın temsilcisi Tahir Elçi'nin takipsizlik kararına itirazı Siirt Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı tarafından 19 Ocak 2004'te (...) Şırnak il jandarma komutanına dava açmak için yeterli kanıt bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiş ve takipsizlik kararı onanmıştır.

Nihai karar neticesinde söz konusu kişilerin güvenlik güçleri tarafından kaçırılarak infaz edildikleri yönündeki suçlamalar için esas teşkil eden Serdar Tanış'ın "olaydan yirmi beş gün önce ölümle tehdit edildiği" iddiası askıda kalmış ve takip edilememiştir.

Ayrıca, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in ortadan kaybolmadan kısa süre önce Silopi İlçe Jandarma Komutanı tarafından karakola çağırıldıkları, o zamandan beri kendilerinden haber alınmadığı ve güvenlik güçleri tarafından alıkonuldukları yönündeki iddialara ilişkin olarak:

Silopi İlçe Jandarma Komutanının soruşturmayı yürüten yetkililere sağladığı bilgiler ve savcılık tarafından incelenen Silopi İlçe Jandarma Komutanlığı kayıtları göz önüne alındığında;

İlçe Jandarma Komutanlığının defter kayıtlarındaki imzalardan kayıpların kayboldukları gün saat 14:00'te Silopi İlçe Jandarma Karakoluna geldiği; kayıtlara göre saat 14:30'da ayrıldıkları; giriş ve çıkışta isimlerinin karşısına imzalarını attıkları; bu imzaların savcılık

kayıtlarındaki imza örnekleriyle karşılaştırılmak üzere Adli Tıp Kurumuna gönderildiği ve İstanbul Adli Tıp Kurumunun el yazısı tetkikinde uzman olduğu saptanmıştır ... 29 Haziran 2001 tarihli rapora göre ... defter kayıtlarında kaybolan kişilerin isimlerinin karşısında yer alan imzaların ... Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'e ait olduğu sonucuna varılmıştır.

Ayrıca Silopi İlçe Jandarma Komutanlığına göre, Serdar Tanış bir muhbirdir. Bölgedeki geçmiş ve gelecek olaylar hakkında bilgi ve belge sağlamaktadır. Kaybolduğu gün jandarma komutanlığına gelmesinin sebebi budur. ... Defter kayıtları, baba Şuayip Tanış'ın 5 ve 17 Ocak 2001'de ve Serdar Tanış'ın 18 Ocak 2001'de jandarma komutanlığına gittiğini göstermektedir. Aynı zamanda, bilgi edinmede yararlanılan kaynaklar ve başvuru yöntemlerinin detaylarına yer veren İçişleri Bakanlığına bağlı Jandarma Genel Komutanlığı tarafından hazırlanmış ve muhbirlerin isimlerinin listelendiği belgeler arasında Serdar Tanış adına da bir belge bulunduğu belirtilmiştir.

Bu açıklamaların ışığında soruşturma dosyası, kayıp şahısların güvenlik güçleri tarafından alıkonulduğunu saptamak için yeterli bilgi ve kanıt içermemektedir.

2. 70 numaralı davalı Resul Sadak'a ilişkin olarak, kimliğini açıklamamış ve kimliği belirlenememiş bir şahıstan güvenlik güçleri tarafından 4 Mart 2001'de saat 15:15'te alınan bilgilerin ışığında ("Tam olarak hatırlayamadığım bir tarihte HADEP üyesi Resul Sadak ile 5.000 ABD doları karşılığında Kuzey Irak'a iki kişi götürmek için anlaştım. Bu kişileri bir kamyonun içinde Habur Sınır Kapısı'ndaki kontrol noktasından geçerek gizlice Kuzey Irak'a götürdüm. Sonra birtakım silahlı şahıslar yolumuzu kesti ve bu kişileri alıyordu. 5.000 ABD dolarını da aldılar. Geri dönünce Resul Sadak'tan yeniden para istedim ama vermedi.), davalının kayıp şahısları para karşılığında Kuzey Irak'a PKK kamplarına gönderdiği ileri sürülmektedir.

Aşağıdakiler göz önünde bulundurulduğunda:

- (a) Davalının suçlamaları inkar etmesi;
- (b) Muhbirin kimliğinin tespit edilememesi;
- (c) Muhbirin yetkililerin harekete geçmelerini talep etmemesi;
- (d) İddiayı destekleyecek somut delil bulunmaması;

soruşturma dosyası, söz konusu suçlamanın doğruluğunu tespit etmek için yeterli bilgi ve kanıt içermemektedir.

3. 48-60, 62-69 ve 72 numaralı davalılara ilişkin olarak; her ne kadar telefon kayıtları iki şahsın ortadan kaybolmasının ardından Ebubekir Deniz adına kayıtlı 0542 8078821 numaralı telefona gelen çağrılar olduğunu tespit ettiyse de hat 2000'den bu yana Ebubekir Deniz'in amcası Mehmet Reşat Tanış tarafından kullanılmakta ve çağrıları o yanıtlamaktadır. Bu bilgi göz önünde bulundurulduğunda, soruşturma dosyası, davalıların Ebubekir Deniz ile kaybolmasının ardından irtibata geçtiğini tespit etmek için yeterli bilgi ve kanıt içermemektedir.

4. 61 numaralı davalı Zeki Genç'e ilişkin olarak; davalının basına iki kayıp kişiyi öldürdüğü yönünde açıklama yaptığı iddia edilmektedir.

Ancak;

(a) Davalının, bir grup HADEP üyesinin Türk bayrağını ateşe vererek şehitlere (PKK militanları tarafından öldürülmüş kişiler) hakaret ettiğini görmesi üzerine bayrağı aldığı ve şehit kardeşine hakaret eden bir kişiyi bacağından yaraladığı, kayıp şahıslarla herhangi bir

bağlantısı olmadığı, *Star* gazetesinin 15 Kasım 2001 tarihli baskısındaki makalenin abartılı bir şekilde yazıldığı, suçlamaları kabul etmediği ve kayıp şahısları tanımadığı yönündeki 10 Mayıs 2002 tarihli savcılık ifadesi;

(b) Makalede yazarların doğruluğunu tespit edecek somut delil bulunmaması

göz önünde bulundurulduğunda, soruşturma dosyası iddiaya ilişkin yeterli bilgi ve kanıt içermemektedir.

Yukarıdaki bulguların ışığında:

Davalının ... iki kişinin ortadan kaybolmasına ilişkin ifadesi, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 163'üncü Maddesi kapsamında cezai takibat başlatılması için yeterli değildir.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 164 ve 165'inci Maddelerine göre:

Yeterli kanıt bulunmadığı gerekçesiyle davalılara karşı herhangi bir cezai takibat başlatılamayacağına;

11 Aralık 2001'de Silopi Sulh Ceza Mahkemesi tarafından Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu çerçevesinde alınan gizlilik kararı ve tarafların veya temsilcilerinin dava dosyasını inceleme ve belge kopyalama hakkına getirilen kısıtlamalar göz önünde bulundurulduğunda, soruşturma kapsamında bölgede ifadesi alınan muhbirlerin isimlerine ve adreslerine yer verilmesi nedeniyle, Terörle Mücadele Kanunu'nun 6'ncı Maddesi uyarınca muhbirlerin ifadelerinin, kimlik bilgilerinin ve belgelerin kopyalarının davanın esasına zarar vermeyecek şekilde dosyadan çıkarılarak Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısına teslim edilmesine;

Gerçek faillerin bulunabilmesi için dava dosyasının olayın gerçekleştiği bölgede yargı yetkisi bulunan Silopi Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edilmesine;

Kararın kopyalarının davacılara, temsilcilerine ve davalılara iletilmesine;

Davanın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan bir başvurunun konusu olması nedeniyle kararın kopyalarının Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne ve Ceza İşleri Daire Başkanlığına iletilmesine ve;

Suçlananlar arasında jandarma yetkilileri bulunduğu için kararın bir kopyasının da Şırnak İl Jandarma Komutanlığına iletilmesine karar verilmiştir.”

153. Verilen takipsizlik kararı üzerine başvuru temyiz talebinde bulunmuş ancak itirazları 3 Mayıs 2004'de Malatya Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Kararda yer alan ilgili bölümler aşağıdaki gibidir:

“İtirazın temelleri ve soruşturma dosyası dikkate alındığında:

1. Kamuda görevli olan davalılara ilişkin takipsizlik kararı, Ceza Kanunu'nun 174 § 2 Maddesi (siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi suçu) kapsamındadır. Kayıplara ilişkin davada böyle bir karar alınmamıştır. Karar kapsamında söz konusu olaya yönelik soruşturma emri verilmiştir.

2. Takipsizlik kararı nihai karar değildir. Zamanaşımı süresi dolmadan önce yeni deliller ortaya çıkarsa yargılamalar kaldığı yerden devam edecektir. Hakkında takipsizlik kararı verilmiş bir şüpheli veya diğer şüphelilere karşı yargılama faaliyetleri yeniden başlatılabilmektedir (Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 167 § 2 Maddesi).

Mevcut davada temyiz başvurusunun konusu olan suç, Devlet Güvenlik Mahkemesinin yargı yetkisi dahilindedir. Davanın esasını etkileyebilecek herhangi bir kusur bulunmadığı için Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 166 § 2 Maddesi uyarınca herhangi bir ilave soruşturma emri verilmemiştir. Ancak soruşturma sürecinde delil toplarken aşağıdaki adımların takip edilmesi önerilmektedir:

- (a) Silopi Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 11 Haziran 2001'de düzenlenen belgede belirtilen hususa ilişkin olarak Taşkın Akyün'den yeni bir ifade alınması; kimlik belirlenmesine ilişkin şüpheleri ortadan kaldırmak için Eyüp Tanış ve Taşkın Akyün'ün usule uygun bir şekilde yüzleştirilmesi; 25 Ocak 2001'de saat 13:44'te Taşkın Akyün'ün Serdar Tanış'ı neden aradığının tespit edilmesi;
- (b) 73 DK 558 plakalı kamyonu ilişkin olarak 12 Ocak 2001'de düzenlenen belgenin ortaya çıkarılması ve Ebubekir Deniz'in jandarma karakoluna gitme gerekçesinin tespit edilmesi için belgede adı geçen Sami Tanış'ın ifadesinin alınması;
- (c) Eyüp Tanış ve Serdar Tanış'ın olay günü tehdit edilip edilmediklerinin [bir araca zorla bindirilmeye çalışılarak] tespit edilmesi için söz konusu aracın plaka numarasının belirlenmesi ve Eyüp Tanış'ın kendisini zorla araca bindirmeye çalışan kişileri ayrıntılı şekilde tarif edebilmesine rağmen neden gündüz gözüyle bu kadar yakınında duran bir aracın plakasının tek harfini bile aklında tutamadığının saptanması;
- (d) Serdar Tanış'ı bir örgüt üyesi ile birlikte gösterdiği iddia edilen fotoğrafın ve dava dosyasında bulunan fotoğrafının İstanbul Adli Tıp Kurumunun ilgili bölümüne incelenmek üzere iletilmesi ve fotoğrafların aynı kişiye ait olup olmadığının saptanması;

Yukarıdaki değerlendirmeler göz önünde bulundurulduğunda:

Dava dosyasının incelenmesinin ve temyiz talebinin reddedilmesinin ardından son derece mahkemesinin yerine geçerek aşağıdaki kararları vermektedir:

1. Söz konusu kararın yargılama usulleri ve hukuk kurallarına uygun bir şekilde verilmiş olması nedeniyle, müştekilerin Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcısının 9 Şubat 2004'te siyasi hakların kullanılmasının tehdit ve şiddetle engellenmesi suçuna ilişkin davada aldığı takipsizlik kararına itirazlarının reddedilmesi;
2. Soruşturmanın sürdürülmesi, soruşturmadaki yukarıda bahsi geçen kusurların çözümü için dava dosyasının Silopi Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi ...

Dava dosyasının Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcılığına gönderilmesi.”

II. İLGİLİ İÇ HUKUK KURALLARI VE UYGULAMA

154. Türk Ceza Kanunu aşağıdaki fiillerin bir suç olduğunu belirtmektedir:

- (a) Bir kişinin gayri meşru bir şekilde hürriyetinden yoksun bırakılması (genel olarak Madde 179, kamu personeli için Madde 181)
- (b) Tehdit etme (Madde 191),
- (c) Bir kişinin işkence ve kötü muameleye maruz bırakılması (Madde 243 ve 245),
- (d) Kasıtsız adam öldürme fiili (Madde 452 ve 459), kasten adam öldürme (Madde 448) ve cinayet (Madde 450)

155. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 151 ve 153 maddelerine göre tüm bu suçlar savcılığa veya yerel idari yetkililere ihbar edilebilir. Savcı ve polis kendilerine ihbar edilen suçları soruşturmakla yükümlüdür. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 148. Maddesi'ne göre soruşturmanın başlatılmasına savcı karar verir. Şikayette bulunan kişi savcı tarafından cezai takibat yapılmaması yönündeki kararın temyizi için başvuruda bulunabilir.

Savcılar terör eylemlerine yönelik iddiaları soruşturma yetkisine sahip değildir. Bunun için (o dönemde) Türkiye'de uygulanan ayrı bir devlet güvenlik mahkemeleri sistemi bulunmaktadır.

156. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 143. Maddesi'ne göre:

“Savunma avukatı soruşturma ve usul dosyasındaki tüm belgeleri inceleyebilir ve ücretsiz olarak kopyalarını alabilir.

Bu hakkın kullanımının ön soruşturmaya zarar vereceği durumlarda bölge hakimi, savcı tarafından yapılacak bir başvuru neticesinde sınırlandırılması yönünde karar verebilir ...”

157. Ceza Kanunu'nun 174. Maddesi'ne göre:

“Bir kişinin tehdit ya da şiddet yoluyla siyasi haklarını kullanmasını kısmen veya tamamen engellemek suçtur...

Eğer fail bu fiili gerçekleştirmek için görevini kötüye kullanmış bir kamu görevlisi ise hapis cezasına çarptırılır ... ve bir ila üç yıl arası kamu hizmetinden men edilir.”

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. MAHKEMENİN DELİLLERE VE OLAYLARA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMESİ

158. Mahkeme'den, davalı Devletin yetkililerinin, başvuru sahiplerinin akrabalarının yaşam hakkının korunmasına ve Sözleşme'nin 2. Maddesi'nde belirtildiği gibi olaya ilişkin uygun ve etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin yükümlülüklerini ihlal edip etmediğine karar vermesi istenmiştir. Başvuru sahipleri, Sözleşme'nin 3, 5 ve 13'üncü Maddeleri'ne de istinat etmektedir.

159. Mahkeme olayları değerlendirmek için tarafların gözlemlerine, belge niteliğindeki delillere ve Ankara'daki tanıklardan alınan yazılı ifadelerle istinat etmiştir.

160. Mahkeme olayları değerlendirirken delilleri aşağıdaki ilkeler çerçevesinde incelemektedir.

(a) Mahkeme, yazılı ve sözlü deliller konusundaki değerlendirmesinde bugüne kadar genellikle “makul şüphenin ötesinde” şeklindeki delil ilkesini benimsemiştir. Bu deliller, yeterli ölçüde güçlü, açık ve uyumlu çıkarımların veya benzeri çürütülmemiş gerçeklere ilişkin varsayımların birlikte var olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca deliller elde edilirken tarafların sergilediği davranışların dikkate alınması gerekebilir (gereken değişikliğin yapılması şartıyla bkz., 18 Ocak 1978 tarihli *İrlanda/Birleşik Krallık* kararı, Seri A no. 25, ss. 64-65, § 161 ve *Salman/Türkiye* [GC], no. 21986/93, § 100, AİHM 2000-VII).

(b) Temsilciler tarafından alınan yazılı ifadelerle ilişkin olarak Mahkeme, tanıkların ifadelerinin anlam ve ağırlığı konularına özellikle dikkat etmiştir.

(c) Mahkeme, çelişkili ifadelerin bulunduğu davalarda olayları değerlendirirken bir ilk

derece mahkemesinin karşılaştığı zorluklarla kaçınılmaz olarak karşılaşır. Mahkeme, tanıkları katılıma zorlama yetkisine sahip değildir. Mevcut davada dönemin Şırnak İl Jandarma Alay Komutanı Levent Ersöz ile 25 Ocak 2001'de Serdar Tanış'a telefon eden ve kimliği Hükümet tarafından açıklanmayan bir kişi, tanık olarak temsilcilerle görüşmemiştir. Buna ilave olarak Mahkeme, soruşturma dosyasını eksiksiz olarak edinmemiştir. Dosyadaki eksik unsurlar nedeniyle olayları değerlendirmesi daha zor hale gelmiştir.

Mevcut davada olduğu gibi davalı Hükümet, bilgilere ulaşma ve başvuruçuların iddialarını destekleyebilecek veya çürütebilecek tanıkların katılımını sağlama konularında münhasır yetkiye sahiptir. Hükümetin tatmin edici bir açıklamada bulunmadan iş birliğinden kaçınması, başvuruçunun iddialarının sağlam temellere dayandığı yolundaki çıkarımlara neden olabilir (gereken değişikliğin yapılması şartıyla bkz., *Akkum ve Diğerleri/Türkiye*, no. 21894/93, § 209, AİHM 2005-II).

(d) Mahkeme, daha önce tartışılan olayların, tıpkı devlet görevlilerinin denetimi altındaki tutuklu kişiler için söz konusu olduğu gibi tamamen veya büyük ölçüde yetkili makamların münhasır bilgisi dahilinde gerçekleşmiş olması durumunda bu tutukluluk sırasında meydana gelen yaralanmalar ve ölümlerle ilgili fiili karineler ortaya çıkacağını belirtmiştir. Gerçekten de tatmin edici ve ikna edici bir açıklama yapma konusunda ispat yükümlülüğünün yetkili makamlara ait olduğu kabul edilebilir (bkz., 27 Ağustos 1992 tarihli *Tomasi/Fransa* kararı, Seri A no. 241-A, ss. 40-41, §§ 108-11; 4 Aralık 1995 tarihli *Ribitsch/Avusturya* kararı, Seri A no. 336, ss. 25-26, § 34; *Selmouni/Fransa* [GC], no. 25803/94, § 87, AİHM 1999-V ve yukarıda belirtilen *Salman* davası kararı, § 100).

Ayrıca yetkililerin kontrol altında tuttukları kişilerden sorumlu olmaları nedeniyle 5. Madde'ye göre yetkili makamlar, kaybolma riskine karşı koruma sağlanması için etkin tedbirler almalı ve bir kişinin tutuklandığı ve daha sonra kendisinden haber alınamadığı yolunda savunulabilir bir iddia konusunda derhal etkin soruşturma yapmalıdır (bkz., 25 Mayıs 1998 tarihli *Kurt/Türkiye* kararı, *Raporlar* 1998-III, s. 1185, § 124 ve *Çakıcı/Türkiye* [GC], no. 23657/94, § 104, AİHM 1999-IV).

Bu ilkeler bir kişinin yetkililer tarafından tutuklandığının kanıtlanmadığı, asker ya da polis tarafından çağırılması üzerine kendi iradesiyle binaya girdiğinin ve daha sonra kendisinden haber alınamadığının saptandığı durumlar için de geçerlidir. Bu gibi durumlarda o kişinin girdiği binada yaşananlara, yetkililer tarafından tutuklanmadığına ve özgürlüğünden yoksun bırakılmadan binadan ayrıldığına ilişkin inandırıcı bir açıklamada bulunmak Devletin sorumluluğundadır. Bu tür bir açıklamanın bulunmadığı durumlarda Mahkeme'nin davaya ilişkin açıklaması, Sözleşme'nin 5. Maddesi'nin ötesinde belli koşullar altında 2. Maddesi kapsamında da değerlendirilebilir.

161. Mahkeme, özellikle olaylara ilişkin çelişkili ifadelerin bulunduğu böyle bir davada yerel mahkemeler tarafından ilgili olaylara ilişkin ayrıntılı bir adli inceleme veya bağımsız bir soruşturma gerçekleştirilmemesini üzüntü ile karşılamaktadır. Bu bağlamda Mahkeme, Sözleşme'nin Sözleşme'de tanımlanan hak ve özgürlüklerin herkese sağlanması ile ilgili olan 1. Maddesi ve etkili hukuk yoluna başvurma hakkına ilişkin 13. Maddesi uyarınca Sözleşmeciler Devletler tarafından verilen ilk taahhüdün önemini vurgulamaktadır.

A. Sözleşme'nin 38 § 1 (a) Maddesi

162. Sözleşme'nin 38. Maddesi'nin ilgili kısmına göre:

“1. Mahkeme başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verirse:

(a) başvuruyu tarafların temsilcileriyle birlikte inceler ve gerekirse, ilgili Sözleşmeciler

Tarafların, etkin olarak yürütülmesi için gerekli tüm kolaylıkları sağlayacakları bir soruşturma yapar;

...”

163. Mahkeme, Sözleşme kapsamındaki davalarda *affirmanti incumbit probatio* (bir iddiada bulunan kişi, bu iddiayı kanıtlamalıdır) ilkesinin sıkı bir şekilde uygulanmasının uygun olmadığını not etmektedir. Mahkeme, 34. Madde ile getirilmiş olan bireysel dilekçe sisteminin etkin bir şekilde çalışması için Devletlerin başvurulara ilişkin usulüne uygun ve etkin bir soruşturma yürütülmesi için gerekli tüm koşulları sağlaması gerektiğini daha önce belirtmiştir (bkz., *Tanrikulu v. Türkiye* [GC], no. 23763/94, § 70, AİHM 1999-IV). Bir gerçek kişi olan başvurunun, Devlet görevlilerini Sözleşme kapsamındaki haklarını ihlal etmekle suçladığı bu tür olaylara ilişkin davalarda belirli durumlarda sadece davalı Hükümetin bu iddiaları destekleyebilecek veya çürütebilecek bilgilere erişimi söz konusudur. Bir hükümetin elinde bulunan bu tür bilgileri tatmin edici bir açıklamada bulunmadan sunmaması, başvurunun iddialarının sağlam temellere dayandığı yolundaki çıkarımlara neden olmasının yanı sıra bir davalı Devletin Sözleşme'nin 38 § 1 (a) Maddesi kapsamındaki yükümlülüklerine uyma düzeyini olumsuz şekilde etkileyebilir (*Timurtaş/Türkiye*, no. 23531/94 §§ 66 ve 70, AİHM 2000-VI). Aynı husus, Devletin bir davada gerçeklerin belirlenmesini olumsuz etkileyecek şekilde tanıkların duruşmaya katılımını sağlayamaması durumunda da söz konusudur.

164. Yukarıda belirtilen ilkelerin ışığında Mahkeme, Hükümetin soruşturma dosyasının eksiksiz kopyası gibi başvurunun incelenmesi için gerekli görülen kanıt taleplerine ilişkin verdiği yetersiz yanıtların ve dönemin Şırnak İl Jandarma Alay Komutanı Levent Ersöz'ün ya da 25 Ocak 2001'de Serdar Tanış'a telefon eden kimliği açıklanamayan kişinin ifadelerinin alınmamasının (bkz., yukarıdaki paragraf 8-9 ve 160) Hükümetin Sözleşme'nin 38 § 1 (a) Maddesi ile belirlenmiş yükümlülükleri ile bağdaşmadığını düşünmektedir.

B. Mahkeme'nin olaylara ilişkin değerlendirmesi

165. Başvurucular, başvuru formları ve temsilcilere sundukları sözlü ifadelerde Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in Silopi ve Şırnak'taki jandarma yetkililerinden ölüm tehdidi aldığı ve güvenlik güçleri tarafından teyit edilmemiş bir şekilde tutuklanmalarının ardından ölmüş olduklarının varsayılması gerektiği görüşündedir.

1. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in ortadan kaybolmasından önceki olaylar

166. HADEP Diyarbakır İl Başkanı Ali Ürküt'ün beyanına göre 2000 yılının sonlarına doğru Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz, Silopi'de HADEP'in yerel bürosunu açma girişimlerinde bulunmuş ve partinin ilçe yöneticiliğine getirilmiştir. Yetkililerin HADEP'in başındakilere uyguladığı baskının giderek arttığı o günlerde Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz, parti yöneticisi olduklarının fark edilmesiyle her türlü tacizle karşı karşıya kalmıştır. Yetkililer tarafından sürekli olarak taciz, takip ve tehdit edilmelerinin sonucu olarak Silopi'yi terk ederek Diyarbakır'a gitmiş ve 2001 Ocak ayının ilk haftasına kadar burada kalmışlardır. Silopi'deki yerel büronun açılmasından bir gün önce, 8 Ocak 2001'de Serdar Tanış, Ali Ürküt'e maruz bırakıldığı tacizi detaylı bir biçimde tarif eden bir dilekçe vermiştir.

167. Ali Ürküt'ün beyanı HADEP Şırnak İl Başkanı Resul Sadak tarafından da kanıtlarla desteklenmiştir. Resul Sadak, Serdar Tanış ve diğer parti yöneticilerinin güvenlik güçleri

tarafından Silopi'deki yerel büroyu açmaktan vazgeçirmek amacıyla tehdit edildiğini belirtmiştir.

168. Serdar Tanış'ın babası Şuayip Tanış beyanında, oğlunun HADEP'in yerel bürosunu açmasını ve parti üyesi olarak faaliyetlerine devam etmesini önlemek amacıyla güvenlik güçlerinin ne gibi tehditlerde bulunduğunu tarif etmiştir. Oğlunun kaybolmasından birkaç hafta önce Şırnak'a giderken Cizre'de, Şırnak İl Jandarma Alay Komutanı Levent Ersöz'ün kendisiyle görüşmek istediğini söyleyen güvenlik güçleri tarafından tutuklandığını anlatmıştır. 2 Ocak 2001'de istediği şekilde Şırnak'a gitmiştir. Levent Ersöz kendisine HADEP'le ilişkisini kesmesi gerektiğini söylemiş ve oğlunun nerede olduğunu sormuştur. Diyarbakır'da olduğunu öğrenmesi üzerine de Şuayip Tanış'a derhal onu görmeye gelmesini söylemesi için talimat vermiştir. Birkaç gün sonra Şuayip Tanış'a gelen bir telefon ile Silopi İlçe Jandarma Komutanı Süleyman Can'ın kendisini görmek istediği söylenmiştir. Bu talebi yerine getiren Şuayip Tanış'ı Süleyman Can ile görüşmesi sırasında Levent Ersöz aramış ve kendisine Serdar Tanış'a eğer o gün onunla görüşmeye gelmezse Şırnak'a ayak bastığı anda öldürüleceğini söylemesini istemiştir. Şuayip Tanış aynı ay içinde Süleyman Can tarafından yeniden çağırılmış ve oğlunu HADEP'le ilişkisini kesmesi için bir kez daha ikna etmesi istenmiştir. Partiden ayrıldığı takdirde Serdar Tanış'ın başının büyük belaya gireceği söylenmiştir. Süleyman Can, Serdar Tanış'ı kendisini görmeye göndermesi için Şuayip Tanış'a talimat vermiştir. Bundan kısa süre sonra oğlu Süleyman Can'ın kendisini çağırıldığını ve HADEP'ten ayrılmasını söylediğini anlatmıştır. Serdar Tanış parti faaliyetlerinin yasal olduğunu söyleyerek reddetmiş ve bu şubeyi o açmazsa bir başkasının açacağını belirtmiştir. Jandarma karakolu kayıtları 18 Ocak 2001'de böyle bir görüşmenin gerçekleştiğini açık bir şekilde göstermektedir.

169. Şuayip Tanış'ın ifadesi diğer tanıklar tarafından da doğrulanmıştır. Eyüp Tanış, partinin bürosu açılmadan önce Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in Silopi'de sivil kıyafetli polis memurları tarafından taciz ve takip edilerek ilçeden ayrılmaya zorlandığını ifade etmiş, üç HADEP üyesinin de yetkililerin tehditleri sonucunda partiden ayrıldığını eklemiştir. Serdar Tanış'ın eşi Selma Güngen, kocasının siyasi faaliyetleri nedeniyle yetkililer tarafından birçok kez tehdit edildiğini ve Silopi'den ayrılmaya zorlandığını belirtmiştir. Partneri Divan Arsu ve eşi Zehra Deniz, HADEP bünyesinde çalışmaya ilk başladığından bu yana yetkililerin birçok kez Ebubekir Deniz'i görmeye geldiğini ve Silopi'yi terk etmeye zorladığını söylemişlerdir. Ebcet Sunmez, Silopi İlçe Jandarma Komutanının Şuayip Tanış'ı nasıl görüşmeye çağırıldığını, Süleyman Can ile yaptıkları görüşmenin, Şırnak İl Jandarma Alay Komutanı Levent Ersöz ile telefon konuşmasının ve Ersöz'ün ölüm tehditlerinin ayrıntılarını vermiştir.

170. Mahkeme temsilcileri huzurunda ifade veren güvenlik güçleri bu tanıkların beyanlarına itiraz etmiştir. O dönemde Silopi İlçe Jandarma Komutanlığı istihbarat biriminde astsubay olarak görev yapan Selim Gül yetkililerin HADEP üyelerine baskı uyguladığı iddialarını reddetmiş ve Serdar Tanış'ın aslında 2000 yılının sonundan beri parti bünyesinde yürütülen yasa dışı faaliyetler konusunda kendisine bilgi sağladığını söylemiştir. Kendisi Serdar Tanış ile başta telefon üzerinden irtibat kurmuş ve ilk olarak 18 Ocak 2001'de Süleyman Can'ı görmeye karakola geldiği zaman tanışmıştır. Ancak bu kısa görüşme sırasında ne konuşulduğunu hatırlayamamaktadır.

Süleyman Can, HADEP yöneticileri üzerinde baskı kurulduğu iddialarını reddetmiş ancak partinin terör örgütü KADEK ile bağlantılı olduğuna ilişkin alınan duyumların yetkilileri endişelendirdiğini kabul etmiştir. Serdar Tanış'ın bölgede işlenen belli suçlar konusunda bilgi sağladığını da teyit etmiştir.

171. Süleyman Can, Ocak ayında Şuayip Tanış ile yaptığı görüşmelere ilişkin olarak

ikisinde de komutanlık görevine getirilmesini tebrik etmek ve insanlarla tanıştırmak için Tanış'ın kendisine ziyarette bulunduğunu belirtmiştir. Görüşme esnasında Serdar Tanış'a tehditlerde bulunulduğunu, oğlunu HADEP bünyesindeki faaliyetlerini sonlandırmaya ikna etmesi için Şuayip Tanış üzerinde baskı kurulduğunu ya da Levent Ersöz ile bir telefon konuşması gerçekleştirdiğini inkar etmiştir. 17 Ocak tarihli görüşmede Serdar Tanış'ın kendisini görmeye gelmesine yönelik herhangi bir talepte bulunmadığını; Şuayip Tanış'a yalnızca uygun bir zamanda Serdar Tanış ile tanışmak isteyeceğini söylediğini belirtmiştir. 18 Ocak tarihli görüşmede Serdar Tanış irtibat kurabilmeleri için Süleyman Can'a telefon numarasını vermiş ve ardından yetkililer ile yakın ilişkilerinden ötürü parti yöneticilerinin kendisine baskı kurduğunu, hatta bazı parti üyelerinin onu ilçe başkanlığı görevinden uzaklaştırmak istediğini açıklamıştır.

172. Levent Ersöz'ün Mahkeme temsilcileri huzurunda ifade vermeyi reddetmesi, Mahkeme'nin başta Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz olmak üzere HADEP yöneticileri ve yetkililer arasındaki ilişkiye yönelik tanıkların çelişkili ifadelerini değerlendirme görevini daha da zorlaştırmıştır. Ersöz'ün; yetkililerin HADEP'e yönelik genel tavrına, Serdar Tanış'ın parti bünyesindeki faaliyetlerini durdurması için yürüttüğü öne sürülen çabalarına ve telefon üzerinden doğrudan tehditlerde bulunduğuna ilişkin iddialara yönelik vereceği ifade açık bir şekilde Mahkeme tarafından davanın incelenmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

173. Mahkeme, temsilciler huzurunda verdikleri ifadelere dayanarak bazı tanıkların HADEP yöneticilerinin yetkililer tarafından tacize maruz kaldıkları yönündeki beyanlarını tutarlı, güvenilir ve ikna edici bulmaktadır. Mahkeme ayrıca kaybolan kişilerin akrabalarının ve parti yöneticilerinin, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in partinin yerel bir bürosunu açmaya yönelik planlarının ortaya çıkmasıyla birer hedef haline geldiğine yönelik beyanlarını da ikna edici bulmaktadır. Şuayip Tanış'ın Levent Ersöz ile yaptığı görüşmeye ilişkin ifadesi (ki Levent Ersöz ifade vermeyi reddettiği için aksine yönelik bir iddia bulunmamaktadır) yalnızca İnsan Hakları Derneği tarafından alınmış ifadelerle değil, aynı zamanda Serdar Tanış'ın 8 Ocak 2001'de yazdığı dilekçe ile de desteklenmektedir. Levent Ersöz'ün tehditlerine ilişkin ifadesi Süleyman Can'ınkiyle çelişse de Ebcet Sunmez'in ifadesiyle açıkça desteklenmekte ve Serdar Tanış'ın neredeyse eş zamanlı olarak verdiği dilekçedeki ifadeleri ile uygun düşmektedir. Buna ek olarak, Şuayip Tanış'ın 17 Ocak tarihli görüşmede Serdar Tanış'a Süleyman Can'ı görmeye gitmesini söylemesi için talimat verildiği yönündeki iddiası Tanış'ın bir sonraki gün karakola gittiği gerçeği ile doğrulanmaktadır. Mahkeme, Şuayip Tanış'ı güvenilir bir tanık olarak saymanın yanı sıra Süleyman Can'ın, Serdar Tanış'ın kaybolmadan önce güvenlik güçleri tarafından tacize maruz kaldığına yönelik verdiği ifadenin kimliği belirsiz kişilerin "manipülasyonunun" bir sonucu olduğuna yönelik iddiasını doğrulayan herhangi bir kanıt bulunmadığı görüşündedir.

2. 25 Ocak 2001 tarihinde yaşanan olaylar

174. Eyüp Tanış beyanında, 25 Ocak 2001 günü saat 13:30'da Serdar Tanış ile birlikte Silopi'de postaneden ayrıldıktan sonra bir aracın içinde bekleyen sivil kıyafetli üç kişinin yanlarına gelerek polis memuru olduklarını iddia ettiğini söylemiştir. Bu ifadeye itiraz edilmemiş ve Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in kaybolmasının ardından savcılar tarafından gerçek bir olay olarak kabul edilmiştir. Aynı şekilde, bu iki kişiye birtakım konuların görüşülmesi için arabaya binmelerinin söylendiğine ve Serdar Tanış'ın arabaya binmeyi reddederek böyle bir görüşmenin ancak Silopi İlçe Jandarma Karakolu ya da Emniyet Müdürlüğü gibi uygun bir yerde yapılabileceğini söylemesine de itiraz edilmemiştir.

175. Eyüp Tanış ifadesinde, parti bürosuna döndükten kısa bir süre sonra Serdar Tanış'ın cep telefonunun çaldığını ve Silopi İlçe Jandarma Karakolundan aradığını söyleyen bir kişinin onu karakola çağırdığını belirtmiştir. Eyüp Tanış'ın ifadesi Ömer Sansur tarafından teyit edilmiştir. Sansur, Serdar Tanış'ın karakola tek başına gideceğini ancak Ebubekir Deniz'in kendisine eşlik etmek için ısrar ettiğini söylemiştir. Tanık onları karakola götürmüş ve kapının önüne bırakmıştır. Onları tanıyan Hamit Belge ve İsa Kanat, bu iki kişiyi karakola girerken görmüştür.

176. Bu iki kişinin jandarma karakoluna girmesinin ardından neler olduğuna ilişkin tek delil, güvenlik güçlerinin ifadeleridir. O gün ana girişte nöbetçi olan Çavuş Veysel Ateş'e göre Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz bir konu hakkında konuşmak için Süleyman Can'ı görmek istediklerini söylemiştir. Süleyman Can'ın karakolda olmadığını ve ne zaman döneceğini bilmediğini belirtmesinin ardından onu bir süre bekleyeceklerini söylemişlerdir. Ziyaretçi defterini imzaladıktan sonra onları ikinci kata, komutanın odasının yanındaki bekleme odasına yönlendirmiştir. Selim Gül, bekleme odasının önünden geçerken tesadüfen Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i gördüğünü söylemiştir. Ebubekir Deniz'in yasa dışı akaryakıt ithalatı şüphesiyle kamyonuna el konulmasının üzerine Süleyman Can'ı görmeye geldiklerini söylemişlerdir. Kısa bir süre konuşmalarının ardından iki kişi odadan çıkmak üzere ayağa kalkmıştır. Odadan önce Ebubekir Deniz çıkmış ve ardından Serdar Tanış ceketinin iç cebinden HADEP'le ilgili bir belge ve kaçakçılıkla ilişkili bilgilere yer veren bir kağıt parçası çıkararak Selim Gül'e uzatmıştır. Selim Gül iki kişinin aşağı indiğini ve ana girişten çıkarak karakoldan ayrıldıklarını gördüğünü söylemiştir. Veysel Ateş'in ifadesine göre Serdar Tanış çıkarken Süleyman Can gelmediği için gitmeye karar verdiklerini ve daha sonra yine geleceklerini belirtmiştir. Veysel Ateş, Serdar Tanış'a cep telefonunu geri vermiş ve iki kişi defteri imzaladıktan sonra kapıdan çıkmıştır.

177. Süleyman Can, ifadesinde 25 Ocak 2001 sabahı jandarma devriye görevine çıkıldığını belirtmiştir ve bu ifade diğer güvenlik güçleri tarafından da doğrulanmıştır. Saat 12:00'de öğle yemeği yedikten sonra (saat 13:00-13:30 arası) diğer görevlilerle birlikte Ortaköy ve Botaş birimlerini denetlemek üzere karakoldan ayrılmıştır. Saat 17:30-18:00'e kadar dönmemiştir. Kendisi ya da karakoldan bir diğer kişinin Serdar Tanış'ı telefonla arayıp görüşmeye çağırdığı yönündeki iddiaları reddetmiş ve öğleden sonra dışarıda olacağı için bunun bir anlamı olmayacağını eklemiştir.

178. Mahkeme, Süleyman Can'ın saat 13:30 civarında karakoldan ayrıldığı yönündeki ifadesine inanmakta ve Serdar Tanış'ı arayıp karakola çağırmadığına ilişkin beyanını sorgulamak için herhangi bir neden görmemektedir. Ancak deliller doğrultusunda bir yetkili tarafından böyle bir aramanın yapıldığı sonucuna varmaktadır. Telefon kayıtları 25 Ocak günü saat 13:44'te Serdar Tanış'ın cep telefonundan arandığını göstermektedir. Arayan kişinin kimliğinin gizli tutulması yönünde karar vardır. Ayrıca temsilcilerin huzurunda ifade veren tanıklardan hiçbiri arayan kişinin kimliğini açıklamaya yönelik bir hazırlıkta bulunmamış, sadece aramanın jandarma karakolundan yapılmadığını ve arayan kişinin "Silopi İlçe Jandarma Karakolundan olmadığını" belirtmişlerdir (bkz., yukarıdaki paragraf 135'te savcı Gündoğan Öztürk'ün ifadesi). Tanıklar, başvurucuların temsilcilerinin aramanın Şırnak İl Jandarma Alay Komutanlığı İstihbarat ve Sorgu Birimi Komutanı Taşkın Akgün tarafından yapıldığı yönünde birçok kez dile getirdiği iddialarını ne doğrulamış ne de inkar etmişlerdir. Aynı şekilde tanıklardan hiçbiri, Taşkın Akgün'ün postanenin önündeki aracın içinde bekleyen üç kişiden biri olduğunu da doğrulayamamıştır. Selim Gül, Taşkın Akgün'ün 25 Ocak'ta Silopi'de olup olmadığına ilişkin herhangi bir bilgisi olmadığını söylemiştir.

179. Mahkeme, arayan kişinin kimliğine ilişkin herhangi bir bilgiye ulaşamamasına

rağmen elindeki bulguları göz önünde bulundurduğunda, Serdar Tanış'ın jandarma karakoluna gelmesi için bir yetkili tarafından arandığını ve Süleyman Can'ı görmesi gerektiğinin söylendiğini ikna edici bulmaktadır. Güvenlik güçlerinin, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in kendi isteğiyle, Ebubekir Deniz'in aracını geri almanın mümkün olup olmadığını Süleyman Can ile konuşmak için karakola gittiği yönündeki ifadeleri, Ömer Sansur'un ifadesiyle örtüşmemektedir. Ömer Sansur'un Mahkeme tarafından kabul edilen ifadesine göre, Serdar Tanış telefonla aranarak jandarma karakoluna çağrılmasının üzerine tek başına yola çıkacakken Ebubekir Deniz kendisine eşlik etme konusunda ısrar etmiştir.

180. Mahkeme'ye göre, güvenlik güçlerinin kayıp kişilerin jandarma karakoluna gelme sebepleri ve karakolda yaşanan olaylar yönündeki açıklamaları olayların doğası gereği mümkün görünmemektedir. Mahkeme, bu iki kişinin el konulan aracı geri almak üzere Süleyman Can'la görüşmek için kendi iradeleriyle karakola gitmeye karar verdiklerinde önden randevu almamalarını ya da Süleyman Can'ın ne zaman döneceğinin belli olmadığını öğrenmelerine rağmen onu beklemek istediklerini söylemelerini kabul etmekte zorlanmaktadır. Mahkeme ayrıca askeri bir binada iki kişinin gözetilmeksizin bekleme odasına gitmelerine ve o odada tesadüfen Selim Gül ile karşılaşana kadar kendi başlarına oturmalarına izin verilmesini olası bulmamaktadır. Selim Gül'ün onlarla tesadüfen karşılaştığına yönelik ifadesi de sorunlu görünmektedir çünkü verdiği yazılı ifade Ebubekir Deniz ile daha önce tanışmadığını, bu iki kişinin kendisiyle görüşmek için karakola gelmediğini, ziyaretlerinin beklenmedik olduğunu ve tek amaçlarının Süleyman Can ile Ebubekir Deniz'in aracı hakkında görüşmek olduğunu belirtmiştir. Ancak ifadesinde Serdar Tanış'ın bir muhbir olarak, Ebubekir Deniz'den gizli bir şekilde kendisine üyesi oldukları HADEP'e ilişkin birtakım belgeler vermek üzere karakola geldiğini söylemiştir. Selim Gül'ün –Serdar Tanış'ın muhbir olduğu, Süleyman Can ile yakın bir ilişkisi bulunduğu, geçmişte de ona bilgi sağladığı ve bu olayda da ona daha fazla bilgi verme niyetinde olabileceğine yönelik– açıklamaları, Süleyman Can'ın Serdar Tanış'ın kendisine daha önce HADEP'e ilişkin herhangi bir bilgi sağlamadığı yönünde temsilciler huzurunda verdiği ifadeyle bağdaşmamaktadır. Serdar Tanış'ın Selim Gül'e teslim ettiği öne sürülen belgeler hakkında da gizlilik kararı bulunduğu için temsilciler onlara başvuramamış, Selim Gül'ün ifadesini destekleyip desteklemediklerini saptayamamıştır.

181. Mahkeme, Veysel Ateş'in Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'i kayıt defterini imzalarken ve karakoldan ayrılırken görmesine ve defter kayıtlarında karakola girerken ve çıkarken bu kişilere ait olduğu düşünülen imzaların bulunmasına yönelik beyanı ile ilgili olarak, Veysel Ateş'in temsilciler huzurunda verdiği ifadesinde defteri her gün nöbetçi subaya kontrol ettirip imzalatması gerektiğini belirttiğini not etmektedir. Ancak tanık yan sayfada yer alan 5 Ocak 2001 kayıtlarının altında nöbetçi subayın imzası varken, 25 Ocak 2001 tarihli altı kayda yer veren sayfada neden olmadığını açıklayamamıştır. Buna ek olarak Mahkeme, bu iki kişinin ortadan kaybolduğunun 25 Ocak 2001 günü akşamüstü saatlerinde bildirilmesine rağmen o günün kayıtlarına yer veren defterin 29 Ocak 2001'e kadar ilgili cumhuriyet savcısına sunulmamasını şaşkınlıkla karşılamaktadır. Olaylar ne şekilde gerçekleşmiş olursa olsun Mahkeme, Veysel Ateş'in beyanının ya da kaybolan kişilere ait olduğu iddia edilen imzaların Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in jandarma karakolundan özgürce ayrıldıklarını ve serbest bir şekilde kapıdan çıktıklarını kanıtlamak için yeterli olmadığı kanısındadır.

182. Diğer taraftan Mahkeme'ye sunulan deliller, jandarma karakoluna çağrılmalarının ve binaya girerken görülmelerinin ardından aileleri, arkadaşları ve diğer HADEP üyelerinin iki kişiden bir daha haber alamadığını açıkça göstermektedir.

3. *Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in ortadan kaybolmasının ardından yaşanan olaylar*

183. Mahkeme temsilcileri, 2 Mart 2001’de Habur Sınır Kapısı’nda bir aracı isimsiz bir ihbar üzerine durdurarak arama yapan polis memurlarının ifadelerini dinlemiştir. Tanıklar, kabin tavanı ve kamyon brandası arasına gizlenmiş bir torba içinde içi toz dolu bir şişe ve Şuayip Tanış’a yazılmış bir mektup bulduklarını söylemiştir. Mektubun PKK tarafından gönderildiği iddia edilmiştir –üzerinde örgüte ait olduğu ileri sürülen bir mühür vardır ve kayıp kişilerin Kuzey Irak’taki PKK kamplarında ve hayatta olduğunu belirtmektedir. Polis memurlarının ifadelerine itiraz edilmemiştir ve Mahkeme doğruluklarından şüphe etmek için herhangi bir neden görmemektedir. Ancak mektubun gerçek olduğuna ya da aracın içine ne zaman, nerede ve kim tarafından gizlendiğine ilişkin delillerin yokluğunda içeriğini dikkate alamamaktadır. Bu mektuba dayanarak bu kişilerin iddia edildiği üzere hala hayatta ya da Kuzey Irak’ta olduğu veya bulunduğu sonucuna varmak mümkün değildir. Aynı durum, dava dosyasında bu iki kişinin para karşılığında PKK örgütüne teslim edilerek Irak’a götürüldüğünü ya da bir kan davası sonucu öldürüldüğünü gösterdiği ileri sürülen kimliği belirsiz aramalara ilişkin belgeler için de geçerlidir.

4. Kaybolmaya ilişkin resmî soruşturma

184. Mahkeme, ülkedeki yetkililer tarafından yürütülen soruşturmaya ilişkin önemli miktarda bilgi dosya unsurlarından çıkarıldığı ve olayların değerlendirilmesinde önemli rol oynayacağı düşünülen iki tanık temsilcilerin huzurunda ifade vermeyi reddettiği için soruşturma dosyasının tamamına erişemediği görüşündedir.

185. Dava dosyasındaki deliller ve sözlü ifadeler göz önünde bulundurulduğunda, 25 Ocak 2001 günü saat 17:00 civarında kaybolan kişilerin ailelerinin bilgi almak için birçok farklı yetkili makamla irtibata geçmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Silopi Cumhuriyet Savcısı Kubilay Taştan ve Silopi İlçe Jandarma Komutanı Süleyman Can, aileleri bu kişilerin jandarma karakoluna gelmediği ve gözaltına alınmadığı yönünde bilgilendirmiştir.

186. Sn. Taştan, telefonla Jandarma Komutanlığını aramıştır. Jandarmaların söylediği her şeyi doğru varsaymış ve karakola gitmemiştir. Mahkeme Sn. Taştan’ın şu sözlerini şaşkınlıkla kaydetmiştir: “Olayları Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz’in gözaltına alınmadığı yönünde değerlendirdik. Soruşturma sözlü olarak sürdürüldü. Komutanın bana verdiği bilgileri tatmin edici buldum...” Bu nedenle soruşturmayı bu kişilerin gözaltına alınmadığı teorisi üzerine kurduğu açıktır. 29 Ocak 2001’e kadar jandarma kayıtlarını kontrol etmemiştir.

187. Cumhuriyet Savcısı Gündoğan Öztürk tarafından yürütülen soruşturmaya ilişkin olarak, tanığın ifadesi ve dava dosyasındaki belgeler usule uygun bir soruşturma gerçekleştirmeye çalıştığını göstermektedir. Serdar Tanış’a telefon eden kişinin ve onu alıkoymaya teşebbüs edenlerden birinin kimliğini teşhis etmiştir. Ancak soruşturmadan sorumlu bağımsız yetkili sıfatıyla o kişinin ya da Süleyman Can’ın ifadesini alamamış ve söz konusu tanıklarla yüzleştirememiştir (bkz., yukarıdaki paragraf 133-134) Şırnak İl Jandarma Alay Komutanının suçlamaları reddetmesi ve başvurucuların iddialarının yalnızca kamuoyunu yanlış yönlendirmek, güvenlik güçlerinin imajını zedelemek ve HADEP Şırnak il yöneticilerinin tutuklanmalarının ardından yargı teşkilatına baskı yapmak için planlandığı yönündeki kesin düşüncesi, savcının soruşturmayı sürdürmesini engellemiştir. 22 Nisan 2003’te dosyayı Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi savcılarına iletmiştir.

Dava dosyası unsurlarından ve Süleyman Can’ın ifadesinden de anlaşılacağı gibi, ilk başta soruşturmanın bir kısmı Süleyman Can’ın komutası altında Silopi jandarması tarafından yürütülmüştür. Mahkeme, savcının soruşturmanın ne şekilde yürütüldüğünü denetlememesini şaşkınlıkla karşılamaktadır. Silopi ve Şırnak jandarma komutanlıklarından gönderilen raporları olduğu gibi kabul etmiş ve başvurucuların iddialarına ilişkin yeterli kanıt

bulunmadığı gerekçesiyle takipsizlik kararı vermişlerdir.

188. Ayrıca başvurucuların takipsizlik kararının gözden geçirilmesi için yaptığı başvuru üzerine Malatya Devlet Güvenlik Mahkemesinin soruşturmada boşluklar bulunmasına karşın (bkz., yukarıdaki paragraf 153) ilave soruşturma emri vermeyi reddetmesi şaşırtıcıdır. Bu karar, soruşturmanın eksik ve yetersiz olarak yürütüldüğünü göstermektedir.

189. Mahkeme, bir jandarmadan gelen aramanın üzerine Silopi İlçe Jandarma Karakoluna giden Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in başlarına ne geldiğine ilişkin yetkililerin inandırıcı ve kanıtlanmış bir açıklama getiremediği görüşündedir. Ayrıca dava dosyasının da açıkça gösterdiği gibi, başvurucuların kaybolan kişilerin komutanlar tarafından korkutulup tehdit edildiklerini ve ölüm korkusuyla yaşadıklarını defalarca belirtmesine rağmen soruşturma hiçbir şekilde gereken güvenilirlik, kapsamlılık ve bağımsızlık ilkeleri çerçevesinde yürütülmemiştir.

II. HÜKÜMETİN İLK İTİRAZI

190. Hükümet, ülkedeki yargılamanın henüz sona ermediğini ve başvuru yapmak için erken olduğunu ifade etmiştir.

191. Başvurucular, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in yetkililer tarafından gerekçesiz olarak alıkonulmasına ve ortadan kaybolmasına ilişkin şikayetlerini usule uygun bir şekilde inceleyecek bir mahkeme olmadığını ileri sürmüştür. Hakimin soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması kararına ilişkin olarak, soruşturmadaki gelişmeler konusunda bilgilendirilmediklerini ve yetkililerin doğrudan failerin kimliklerinin tespit edilmesine yönelik, tarafsız ve kapsamlı bir soruşturma yürütmediğini belirtmişlerdir.

192. Mahkeme 11 Eylül 2001 tarihli kabul edilebilirlik kararında, Hükümetin mevcut dava kapsamında Silopi Cumhuriyet Savcısı tarafından başlatılan soruşturmaya ilgili belgelerin kopyasını temin edememesinden ötürü davanın esasına ilişkin itirazları birleştirmeye karar verdiğinin notunu düşmektedir.

193. Hükümetin sunduğu soruşturma dosyasından önemli miktarda bilgi çıkarılmıştır.

194. Hükümetin ilk itirazı başvurucuların Sözleşme'nin 2 ve 13'üncü Maddeleri kapsamındaki şikayetleriyle yakından bağlantılı konuları ortaya attığı için, Mahkeme bunu davanın esası ile birleştirmektedir (bkz., aşağıdaki paragraf 211).

III. SÖZLEŞME'NİN 2. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

195. Sözleşme'nin 2. Maddesi şu hükmü içermektedir:

“1. Herkesin yaşam hakkı, yasa tarafından korunacaktır. Hiç kimse, yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan ötürü hakkında bir mahkeme tarafından verilen mahkumiyet hükmünün ardından bu yaptırımın infaz edilmesi dışında, yaşamından kasıtlı olarak yoksun bırakılmayacaktır.

2. Yaşamdan yoksun bırakma, kesin biçimde gerekli olanın ötesine geçmeyen kuvvet kullanımı sonucunda ortaya çıktığında, bu maddeye aykırı biçimde uygulanmış sayılmayacaktır:

(a) herhangi bir kimsenin hukuka aykırı şiddete karşı savunulması;

(b) hukuka uygun bir yakalama/gözaltına alma ya da hukuka uygun olarak gözaltında

tutulan bir kimsenin kaçmasını önleme;

(c) bir ayaklanma ya da isyanı bastırma amacıyla hukuka uygun olarak yapılan tasarruf.”

A. Tarafların Beyanları

1. Başvurucular

196. Başvurucular, akrabaları Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in yaşamlarının tehlikede olduğu koşullarda kaybolduğunu vurgulamıştır. Olayın yalnızca bu kişilerin kaybolması bağlamında değil, Şırnak ilinde bu gibi çok sayıda kayıp olması bağlamında ele alınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Hükümetin kişilerin kaybolmasına ilişkin inandırıcı bir açıklama sunamamasının Sözleşme'nin 2. Maddesi'nin ciddi ihlali olduğunu belirtmişlerdir.

197. Ayrıca başvurucular hakimın verdiği soruşturma dosyasına erişimi kısıtlama kararıyla ilgili olarak, 26 Ocak 2001'de yapmış oldukları şikayet konusundaki soruşturmanın ilerleyişi hakkında bilgilendirilmediklerini belirtmiştir. Yetkililerin bu iki kişinin ortadan kaybolmasına ilişkin kapsamlı, yeterli ve etkin bir soruşturma yürütmedikleri için 2. Madde kapsamındaki usule ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmediklerini söylemişlerdir.

2. Hükümet

198. Hükümet, başvurucuların olaylara ilişkin açıklamalarına itiraz etmiş ve Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in hiçbir zaman Silopi İlçe Jandarma Komutanlığında gözaltına alınmadığını ileri sürmüştür. Savcı tarafından başlatılan soruşturmanın hala sürdüğüne işaret etmiş ve devlet yetkililerinin söz konusu iki kişiyi bulmak için yetkileri dahilindeki her şeyi yaptığını iddia etmişlerdir.

B. Mahkeme'nin değerlendirmesi

1. Genel hususlar

199. 2. Madde Sözleşme'nin en temel hükümlerinden biridir ve bu hükme aykırı hiçbir uygulamaya izin verilemez. Ayrıca 3. Madde ile birlikte Avrupa Konseyi'ni oluşturan demokratik toplumların temel değerlerinden birini oluşturmaktadır. Bu nedenle yaşam hakkından yoksun bırakmanın haklı görülebileceği koşulların sınırlı bir şekilde yorumlanması gerekmektedir. Kişilerin korunmasına yönelik bir belge olarak Sözleşme'nin hedefi ve amacı, aynı zamanda 2. Madde'nin içerdiği koruma önlemlerinin uygulanabilir ve etkin olmasını sağlayacak biçimde yorumlanmasını ve uygulanmasını gerektirmektedir (bkz., *Makaratzis/Yunanistan* [GC], no. 50385/99, § 56, AİHM 2004-XI).

200. Buna ek olarak, tutuklanmış olan kişiler, korunmasız bir durumdadır ve yetkili makamlar, onları korumakla görevlidir. Bu nedenle bir kişinin, sağlıklı bir durumda iken polis tarafından gözaltına alınması ve serbest bırakıldığında yaralı olduğunun belirlenmesi halinde Devletin görevi, bu yaralanmaların nasıl meydana geldiği konusunda inandırıcı bir açıklamada bulunmaktır. Bunun yapılmaması halinde 3. Madde kapsamında bir sorun ortaya çıkacaktır (bkz., yukarıdaki paragraf 160 (d)). Aynı şekilde 5. Madde, tutuklanmış ve bu nedenle yetkili makamların denetimi altına konulmuş bir kişinin nerede bulunduğu konusunda Devleti bir açıklama yapma yükümlülüğü altına sokmaktadır (bkz., yukarıda belirtilen *Kurt*, s. 1185, § 124). Yetkili makamların tutuklunun başına ne geldiği konusunda inandırıcı bir açıklama yapmamasının, bir beden bulunmaması halinde Sözleşme'nin 2. Maddesi kapsamında da bir soruna neden olup olmayacağı, dava konusu olayın bütün koşullarına ve

özellikle de somut unsurlara dayalı olarak yeterli ikinci derecede delillerin varlığına bağlı olacaktır. Buradan hareketle gerekli olan delillerin niteliğine göre tutuklunun gözaltında bulunduğu sırada öldüğünün varsayılması gerektiği sonucuna varılabilir (bkz., yukarıda belirtilen *Çakıcı*, § 85 ve *Ertak/Türkiye*, no. 20764/92, § 131, AİHM 2000-V).

201. Bu konuda kişinin gözaltına alınmasından bu yana geçen süre, tek başına belirleyici olmamasına karşın dikkate alınması gereken önemli bir unsurdur. Tutuklanmış kişiden herhangi bir haber alınamayan süre uzadıkça ölmüş olması ihtimalinin o kadar yüksek olduğu kabul edilmelidir. Bu nedenle zamanın geçmesinin, bir ölçüde ilgili kişinin öldüğünün varsayılabilmesinden önce ikinci derecede delillerin diğer unsurlarına verilecek önemi etkileyebileceği kabul edilmelidir. Bu konuda Mahkeme, bu durumun basitçe 5. Madde'nin hükümlerine aykırı olarak yapılmış bir alıkonma işleminin yaratacağı sorunların ötesinde meselelere yol açtığı görüşündedir. Bu tür bir yorum, Sözleşme'nin en temel hükümlerinden biri olan 2. Madde ile sağlanan yaşam hakkının etkin bir şekilde korunması ile uyumludur (bkz., diğerlerinin yanı sıra yukarıda belirtilen *Timurtaş* kararı, § 83).

202. Sözleşme'nin 1. Maddesi kapsamında Devletin "kendi egemenlik alanı içerisindeki herkes için Sözleşme'de tanımlanan hak ve özgürlükleri sağlama" konusundaki genel yükümlülüğü ile birlikte değerlendirilen 2. Madde kapsamındaki yaşam hakkının korunması yükümlülüğü, dolaylı olarak kişilerin güç kullanımı sonucunda ölmeleri halinde bir tür etkin resmi soruşturma yapılmasını gerektirir (bkz., yukarıda belirtildiği gibi, *Çakıcı*, § 86).

203. Soruşturma, aynı zamanda sorumlu olanların belirlenmesine ve cezalandırılmasına yol açabilmesi açısından etkin olmalıdır. Bu, sonuç değil araç konusundaki bir yükümlülüktür. Yetkililerin olaya ilişkin delillerin toplanması için mümkün olabilecek makul adımları atmış olmaları gerekir (bkz., yukarıda belirtildiği gibi, *Tanrıkulu*, § 109 ve *Salman*, § 106). Ölümün nedeninin veya sorumlu olan kişinin belirlenebilmesini etkileyen soruşturmadaki herhangi bir eksiklik, bu ilkeye aykırı olma riskini taşıyacaktır (bkz., 24 Nisan 2003 tarihli *Aktaş/Türkiye* kararı, no. 24351/94, § 300)

204. Uygulamada ve teoride hesap verme sorumluluğunu güvence altına almak için soruşturmanın veya sonuçlarının kamu denetimine açık olması gerekir. Kamu denetiminin ne ölçüde gerekli olduğu davadan davaya değişebilir. Ancak tüm davalarda birinci derecede akrabalar mağdurun meşru menfaatlerini korumak için gerekli olduğu ölçüde işlemlere dahil edilmelidir (bkz., 27 Temmuz 1998 tarihli *Güleç/Türkiye* kararı, *Raporlar* 1998-IV, s. 1733, § 82; *Oğur/Türkiye* [GC], no. 21594/93, § 92, AİHM 1999-III ve *McKerr/Birleşik Krallık*, no. 28883/95, § 148, AİHM 2001 -III).

205. Yukarıda belirtilen usule ilişkin yükümlülükler, Devlet görevlileri tarafından işlenen kuvvet kullanımı sonucu kasten insan öldürme suçuna ilişkin davalar için de geçerlidir ancak bunlarla sınırlı değildir. Mahkeme, bu yükümlülüklerin bir kişinin yaşamının tehdit altında sayıldığı durumlarda ortadan kaybolduğu davalar için de geçerli olduğu görüşündedir (*Tahsin Acar/Türkiye* [GC], no. 26307/95, § 226, AİHM 2004-III).

2. *Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in kaybolması*

206. Mevcut davada Mahkeme için belirleyici olan unsur, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in (kimliği savcı tarafından belirlenmiş) bir jandarmadan gelen arama üzerine 25 Ocak 2001'de saat 14:00 civarı Silopi İlçe Jandarma Komutanlığına gitmesi ve o günden beri kendilerinden haber alınamamasıdır. Mahkeme, bu iki kişinin Silopi ve Şırnak'taki jandarma komutanları tarafından HADEP bünyesinde yürüttükleri siyasi faaliyetler gerekçe gösterilerek tehdit edildiklerini göstermek için yeterli delil bulunduğunu tespit etmiştir. Ayrıca Mahkeme, Eyüp Tanış'ın, kaybolduğu gün Serdar Tanış'a yönelik alıkoyma girişiminde bulunduğu

yönündeki ifadesini güvenilir bulmaktadır (bkz., yukarıdaki paragraf 165–83).

207. Mahkeme, bu davanın koşullarında ve ülkedeki mahkemelerde yargılamaların dar kapsamı, yetkililerin güvenlik güçlerinin görevi kötüye kullandığı iddialarını soruşturma konusundaki isteksizliği ve güvenlik güçlerinin inkarlarının doğruluğunu ispat etmeden kabul etmeleri dikkate alındığında, Hükümetin yalnızca ülkedeki yargılamaların sonuçlarına atıfta bulunan ve başvuruçuların iddiaları konusunda makul şüphe yaratan açıklamalarını tatmin edici bulmamaktadır (bkz., yukarıdaki paragraf 184-89).

208. Soruşturmayı yürüten yetkililerin ilgisizliği, Madde 5 §§ 3 ve 4 şartlarının gerektirdiği ve Sözleşme'nin 2. Maddesi'nde yer alan temel garantileri ihlal eden yaşamı tehdit eden tedbirlerin belirlenmesini ve önlenmesini sağlayabilen acele adli müdahalenin önemini kesin olarak ortaya koymaktadır (bkz., diğerlerinin yanı sıra yukarıda belirtilen *Timurtaş* kararı, § 89). Bu kişilerin kaybolmasından sorumlu olanları tespit etmek için herhangi bir cezai yargılama başlatılmamıştır. Şırnak İl Jandarma Komutanı ve jandarmaların davranışlarına ilişkin soruşturmalar takipsizlik kararı ile sonuçlanmıştır (bkz., yukarıdaki paragraf 150-53). Her ne kadar soruşturma resmî olarak sona ermediyse de bu konunun tazmini için ilave etkin tedbirler alınacağına yönelik herhangi bir gösterge bulunmamaktadır.

209. Yetkili makamların Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in ortadan kaybolmasını soruşturmak için teorik olarak gerekli mekanizmayı harekete geçirmedikleri sonucuna varılmaktadır.

210. Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in ortadan kaybolmasına ilişkin koşullar (bkz., Mahkeme'nin olaylara ilişkin değerlendirmesi), aradan dört yıl geçmesine rağmen hala başlarına ne geldiğinin bilinmemesi, uygun bir soruşturma yürütülmemesi ve yetkililerin olaylara ilişkin inandırıcı bir açıklamada bulunmaması nedeniyle Mahkeme, iki kişinin ortadan kaybolmasında davalı Devletin sorumluluğu olduğu sonucuna varmaktadır.

Bu nedenle Sözleşme'nin 2. Maddesi bu çerçevede ihlal edilmiştir.

3. Soruşturmanın yetersiz olduğu iddiası

211. Mahkeme, yukarıdakilerin ışığında (bkz., yukarıdaki paragraf 206-09) başvuruçuların yakınlarının ortadan kaybolmasına ilişkin yürütülen soruşturmanın yetersiz olduğu ve bu nedenle Devletin yaşam hakkının korunmasında usule ilişkin yükümlülüklerini ihlal ettiği görüşündedir.

Bu nedenle Mahkeme, Hükümetin ilk itirazını reddetmekte (bkz., yukarıdaki paragraf 190-91) ve Sözleşme'nin 2. Maddesi'nin bu çerçevede de ihlal edildiğine karar vermektedir.

IV. SÖZLEŞME'NİN 5. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

212. Başvuruçular yakınlarının ortadan kaybolmasının Sözleşme'nin aşağıda ilgili kısımlarına yer verilen 5. Maddesi'nin birden fazla kere ihlal edilmesine neden olduğunu ileri sürmüştür:

"1. Herkes kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahiptir. Hiç kimse, aşağıdaki haller dışında ve yasayla öngörülen bir usule uygun olması durumu hariç özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

(a) bir kimsenin, yetkili bir mahkeme tarafından verilen bir mahkumiyet kararından sonra, hukuka uygun olarak alıkonması/tutulması;

(b) bir kimsenin, bir mahkemenin hukuka uygun olarak verdiği bir karara uyulmamasından ötürü ya da yasa tarafından öngörülen herhangi bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak üzere, hukuka uygun olarak tutuklanması ya da gözaltında tutulması;

(c) bir kimsenin, bir suç işlemiş olduğuna dair hakkında makul bir kuşku bulunması üzerine ya da bir suç işlemesini yahut suç işledikten sonra kaçmasını önlemek bakımından makul olarak gerekli görülmesi halinde, hukuken yetkili makam önüne çıkarılması amacıyla, yasaya uygun olarak yakalanması/(gözaltına alınması) ya da tutulması/(alıkonulması);

2. Gözaltına alınan bir kişi, derhal, gözaltına alınmasının nedenleri ve kendisine isnat edilen suçlar hakkında, anladığı dilde olacak şekilde bilgilendirilir.

3. Bu Madde paragraf 1 (c) hükümleri uyarınca gözaltına alınan ya da gözaltında/(tutuklu olarak) alıkonan herkes, derhal, bir yargıcın ya da yasa tarafından kendisine yargısal yetkiler kullanma erki verilen bir başka görevlinin önüne çıkartılır ve bu kişi makul süre içinde yargılanma ya da yargılaması sürerken salıverilme hakkına sahiptir. Salıverme, bu kişinin duruşmada hazır bulunmasını güvence altına alan koşullara bağlanabilir.

4. Gözaltına alınma ya da gözaltında/(tutuklu olarak) alıkonma yoluyla özgürlüğünden yoksun bırakılan herkes, alıkonmasının hukuka uygunluğu hakkında ve bu alıkoyma hukuka aykırı ise salıverilmesi hususunda hızla karar verebilecek bir mahkemede dava açma hakkına sahiptir.

5. Bu maddenin hükümlerine aykırı olarak gözaltına alınmanın ya da gözaltında/(tutuklu olarak) alıkonmanın mağduru olan her kişi, icra edilebilir bir tazminat alma hakkına sahiptir.”

213. Başvurucular, yakınlarının başlarına ne geldiğine ilişkin bilgiler yetkili makamlar tarafından gizlendiği için yakınlarının yasanın dışında bırakıldığını ve bu nedenle 5. Madde’de yer alan garantiler ile sağlanan korumadan yoksun bırakıldıklarını iddia etmektedir.

214. Mahkeme, bir demokraside bireylerin yetkili makamlar tarafından keyfi olarak gözaltında tutulmama hakkının teminat altına alınması için 5. Madde’de yer alan garantilerin temel öneme sahip olduğunu daha önce belirtmiştir. 5. Madde keyfi alıkoyma risklerini azaltmak amacıyla, hürriyetten mahrum bırakma fiilinin bağımsız adli incelemeye tabi olmasına izin veren ve yetkili makamların bu fiil nedeniyle sorumlu tutulabilmelerini sağlamayı amaçlayan temel hakları teminat altına almıştır. Bir bireyin teyit edilmemiş şekilde kayıt dışı gözaltında tutulması, bu teminatları tamamiyle etkisiz kılmakta ve 5. Madde’yi ciddi şekilde ihlal etmektedir. Bu bağlamda Mahkeme, yukarıda paragraf 160 (d)’de belirtilen içtihadına atıfta bulunmaktadır.

215. Mahkeme, Hükümetin en son Silopi İlçe Jandarma Komutanlığına girerken görülen Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz’in başına ne geldiğine ilişkin güvenilir ve kanıtlanmış bir açıklamada bulunmadığını not etmektedir. Savcılar tarafından yürütülen soruşturmanın kusurlu olduğu ve önyargılı fikirlere dayandığı sonucuna vararak iki kişinin ortadan

kaybolmasında davalı Devletin sorumluluğu olduğu yönünde karar vermektedir (bkz. yukarıdaki paragraf 109-10).

216. Bu nedenle Mahkeme, bu koşullardaki açıklanamayan bir kaybolmanın Sözleşme'nin 5. Maddesi'nin içerdiği kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ciddi bir ihlalini oluşturduğunu tespit etmektedir.

V. SÖZLEŞMENİN 3. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

217. Başvurucular, yakınlarının kaybolmasının bir sonucu olarak kendilerinin de Sözleşme'nin 3. Maddesi'nin ihlalini oluşturan insanlık dışı ve onur kırıcı muameleye maruz kaldıklarından şikayet etmektedir. 3. Madde, şöyledir:

“Hiç kimse, işkenceye ya da insanlık dışı yahut aşağılayıcı muamele ya da cezaya tabi tutulmayacaktır.”

218. Başvurucular, kayıpların babası, kardeşleri ve eşi olarak, yetkililerin kendilerine yönelik davranışlarının ve araştırmalarına yanıt verme biçimlerinin aşırı bir ruhsal sıkıntı ve üzüntü yaşamalarına neden olduğunu beyan etmektedir.

219. Mahkeme, bir aile üyesinin de mağdur olup olmadığını, aile üyesinin çektiği acıya, ciddi insan hakları ihlallerinin mağdurlarının yakınlarında kaçınılmaz yarattığı duygusal sıkıntıdan farklı boyut ve nitelik kazandıran özel unsurların varlığına bağlı olacağını not etmektedir. İlgili unsurlar, aile bağının yakınlığı, ilişkinin özel koşulları, aile üyesinin söz konusu olaylara ne ölçüde tanık olduğu, aile üyelerinin kayıp kişi hakkında bilgi alma çabalarına katılımları ve yetkililerin bu araştırmalara nasıl yanıt verdiğini içerecektir. Bu tür bir ihlalin özü, aile üyesinin kaybolması gerçeği ile değil, yetkililerin, konu kendilerine bildirildiğinde gösterdikleri tepkiler ve sergiledikleri davranışlarla ilgilidir. Özellikle yetkililerin tepkileri ve davranışları konusunda bir akraba, yetkililerin davranışlarının doğrudan mağduru olduğunu ileri sürebilir (bkz., yukarıda bahsi geçen *Çakıcı* kararı, § 98).

220. Mevcut davada başvurucuların sorunu, kayıp kişilerin başına ne geldiği hakkında defalarca bilgi alma girişiminde bulunma çabaları ile teyit edilebilmektedir. Yetkililerden bilgi almak için birçok kez talepte bulunmuşlardır. Ancak şikayetlerine yönelik soruşturma yavaş ve yetersiz kalmıştır. Ülkedeki mahkemenin bazı bilgiler hakkında verdiği gizlilik kararı nedeniyle soruşturma dosyasındaki belgelere erişememiş ve yürütülen soruşturmada aktif bir rol alamamışlardır.

221. Son olarak Mahkeme, başvurucuların yakınlarının başına ne geldiğine ilişkin üzüntülerinin bugün hala sürdüğünü not etmekte ve yakınlarının ortadan kaybolmalarının sonucu olarak Sözleşme'nin 3. Maddesi'ne aykırı insanlık dışı ve onur kırıcı muameleye maruz kaldıkları sonucuna varmaktadır.

VI. SÖZLEŞME'NİN 13. MADDESİ'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

222. Başvurucular, etkili bir iç hukuk yoluna erişimlerinin engellendiğini ileri sürmüş ve Sözleşme'nin 13. Maddesi'nin ihlal edildiğini iddia etmiştir. 13. Madde'de şöyle denilmektedir:

“Bu Sözleşme'de düzenlenen hakları ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ulusal bir makam önünde etkili bir hukuk yoluna başvurma hakkına sahiptir...”

223. Başvurucular, hakim tarafından soruşturma dosyasına getirilen erişim kısıtlamasına

atıfta bulunarak soruşturmanın ilerlemesi konusunda bilgilendirilmediklerini öne sürmektedir. Şikayetleri üzerine yürütülen resmi soruşturmanın yetersizliği nedeniyle ortadan kaybolan yakınları için etkili bir hukuk yoluna başvurma hakkından yoksun bırakıldıklarını ve yetkili makamların bu tavrının, davalı Devlette Sözleşme tarafından korunan haklara ilişkin ciddi ihlallere yönelik şikayette bulunmaya olanak sağlayan etkili hukuk yollarının bulunmadığını doğruladığını iddia etmektedirler.

224. Hükümet, Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in ortadan kaybolması üzerine yürütülen soruşturmanın halen sürdüğüne işaret etmektedir.

225. Sözleşme'nin 13. Maddesi, Sözleşme ile teminat altına alınan tüm hak ve özgürlüklerin iç hukukta etkili bir kanun yolu ile teminat altına alınmasını gerektiğini belirtmektedir. Bu nedenle 13. Madde Sözleşmeciler Devletlerin Sözleşme kapsamındaki "savunulabilir şikayetin" esasına yönelik bir iç hukuk yolu ve uygun bir telafi sağlamasını şart koşmaktadır. 13. Madde'yle belirlenen yükümlülüğün kapsamı, başvurunun Sözleşme çerçevesindeki şikayetin özüne bağlı olarak da değişkenlik gösterir. 13. Madde kapsamında tanımlanan hukuk yolu, özellikle uygulamada davalı Devletin yetkililerinin fiilleri veya ihmalleri nedeniyle haksız bir şekilde engellenmemeli, yasanın kendisi olduğu kadar uygulama da "etkili" olmalıdır (bkz., diğerlerinin yanı sıra *İrfan Bilgin/Türkiye* kararı, no. 25659/94, § 156, AİHM 2001-VIII).

Bunlara ilave olarak, bir kişinin yakınları bu kişinin, yetkililerin gözetiminde iken kayb olduğu yolunda savunulabilir bir iddiada bulduklarında veya bir kişiyle ilgili yaşam hakkı kadar temel bir hakkın tehlikede bulunması halinde 13. Madde, gerekli durumlarda tazminat ödenmesinin yanı sıra sorumluların belirlenmesi ve cezalandırılmasını sağlayabilecek kapsamlı ve etkili bir soruşturma yapılmasını ve mağdurların yakınlarının soruşturma sürecine etkin erişiminin sağlanmasını da zorunlu kılmaktadır (bkz. diğerlerinin yanı sıra yukarıda belirtilen *Timurtaş* kararı, § 111).

226. Mahkeme'nin ülkedeki makamların başvuru sahiplerinin yakınlarının yaşam hakkını korumaya yönelik genel yükümlülüğünü yerine getirmediği sonucuna ulaşması göz önünde bulundurulduğunda başvuru sahipleri, önceki paragrafta belirtilen kapsam dahilinde etkili bir hukuk yoluna başvurma hakkına sahiptir.

227. Bu nedenle yetkili makamların başvuru sahiplerinin yakınlarının kaybolmasına ilişkin etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğü doğmuştur. Yukarıdaki paragraf 208-11 göz önünde bulundurulduğunda Mahkeme, davalı Devletin bu yükümlülüğü yerine getirmediği sonucuna varmaktadır.

Dolayısıyla Sözleşme'nin 13. Maddesi ihlal edilmiştir.

VII. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİ'NİN UYGULANMASI

228. Sözleşme'nin 41. Maddesi şöyledir:

"Sözleşme ya da onun Protokollerinin bir ihlali bulunduğu hükmederse, ve ilgili Yüksek Sözleşmeciler Tarafın iç hukuku ancak kısmi bir giderime elveriyorsa, Mahkeme, gerekli olduğunda, zarar gören tarafın hakkaniyete uygun biçimde tatmin edilmesini temin edecektir."

A. Maddi tazminat

229. Başvurucular maddi tazminat olarak aşağıdaki miktarları talep etmiştir:

(a) Serdar Tanış'ın eşi Selma Güngen kaybolan kocasının maddi desteğini yitirmesi nedeniyle kendisi ve iki çocuğu için 150.000 EUR;

(b) Ebubekir Deniz'in partneri ve dört çocuk annesi olan Divan Arsu ile eşi Zehra Deniz maddi desteklerini yitirmeleri nedeniyle kendileri ve dört çocuk için her biri 100.000 EUR;

230. Hükümet bu taleplere itiraz etmiştir. Temelsiz olduklarını ve abartıldıklarını ileri sürmüştür.

231. Mahkeme'nin içtihadında başvuru tarafından talep edilen tazminat ve Sözleşme'nin ihlali arasında açık bir neden sonuç ilişkisinin bulunması gerektiği ve bunun ilgili davada kazanç kaybı konusunda tazminatı içerebileceği belirlenmiştir (bkz., diğerlerinin yanı sıra 14 Şubat 2002 tarihli *Abdurrahman Orak/Türkiye* kararı, no. 31889/96, § 105).

Bu davada başvurucular ihlallerin bir sonucu olarak ciddi zarara uğramıştır ve ihlaller ve talep edilen maddi zarar arasında açık bir neden sonuç ilişkisi bulunmaktadır. Talep edilen maddi zarar, yitirilen gelir kaynağının tazminatını da içerebilir (bkz., yukarıda belirtilen *Salman* kararı, § 137).

232. Mahkeme, hakkaniyete uygun şekilde Selma Gürgen'e 40.000 EUR ve Divan Arsu ile Zehra Deniz'e birlikte 50.000 EUR ödenmesine karar vermektedir.

B. Maddi olmayan tazminat

233. Başvurucular, yakınlarının kaybolmasının sonucu olarak aşırı endişe ve yoğun üzüntü yaşadıklarını ileri sürerek maddi olmayan tazminat olarak aşağıdaki miktarları talep etmiştir:

(a) Selma Güngen'e 250.000 EUR;

(b) Yakup Tanış'a 50.000 EUR;

(c) Şuayip Tanış'a 75.000 EUR;

(d) Divan Arsu ve Zehra Deniz'e birlikte 250.000 EUR;

(e) Mehmet Ata Deniz'e 50.000 EUR.

234. Hükümet, talep edilen tutarların aşırı olduğunu ve Sözleşme'nin 41. Maddesi'nin ruhuna aykırı olarak haksız kazançta yol açabileceğini belirtmiştir.

235. Mahkeme, yetkili makamların kayıp kişilerin kaybolmalarına ilişkin etkili bir soruşturma yürütemediği ve Sözleşme'nin 2. Maddesi'nde düzenlenen usule ilişkin yükümlülüklerini ihlal ettiği görüşündedir. Ayrıca başvurucuların 3. Madde'de düzenlenen haklarının da ihlal edildiği tespit edilmiştir.

Mahkeme, başvurucuların uğradığı maddi olmayan zararın yalnızca ihlallere ilişkin bulgularla tazmin edilemeyeceği görüşündedir. Mahkeme, hakkaniyete uygun şekilde her bir başvurucuya 20.000 EUR ödenmesine karar vermektedir.

C. Masraflar ve giderler

236. Başvurucular, temsilcilerinin çalışmalarının saatlik dökümünü sunarak masraflar ve giderler için 29.600 EUR talep etmiştir. Söz konusu miktar, Mahkeme temsilcilerinin ifade aldığı Ankara'daki duruşmaya katılım için yapılan masrafları da içermektedir.

237. Hükümet, fatura sunulmadığı için talebin temelsiz olduğunu, reddedilmesi gerektiğini ve her durumda sunulan masrafların aşırı ve gereksiz olduğunu ileri sürmüştür.

238. Mahkeme Sözleşme'nin 41. Maddesi uyarınca sadece gerekli olduğu için, gerçekten yapılmış olan ve miktar bakımından makul masraf ve giderlerin geri ödenebileceğini vurgulamaktadır (bkz., diğerlerinin yanı sıra *Nikolova/Bulgaria* [GC], no. 31195/96, § 79, AİHM 1999-II). Buna ek olarak, Mahkeme Kuralları'nın 60 § 2 Kuralı, Sözleşme'nin 41. Maddesi uyarınca yapılan bütün taleplerin, destekleyici belgeleri veya faturaları ile birlikte ayrıntılı bir dökümleri yapılmasını; bunun yapılmaması halinde taleplerin Mahkeme tarafından tamamıyla veya kısmen reddedebileceğini belirtmektedir. (*Zubani/Italy* 16 Haziran 1999 tarihli karar (adil tazminat), no. 14025/88, § 23)

Mahkeme, bu ilkelerin ışığında ve sunulanları göz önünde bulundurduğunda başvuruculara toplam 20.000 EUR tutarında bir meblağın ödenmesinin ancak hukuki yardım olarak alınmış olan 2.004,71 EUR'nun bu tutardan düşülmesinin uygun olacağını düşünmektedir.

D. Gecikme Faizi

239. Mahkeme, gecikme faizinin, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faiz oranına eşit bir oranda, yukarıda belirtilen miktarları artı yüzde üç puanla ödenmesinin uygun olacağını düşünmektedir.

BU NEDENLERLE MAHKEME

1. Hükümetin ilk itirazını *davanın esasına dahil etmeye ve reddetmeye* karar vermektedir;
2. *Oybirliği ile* Sözleşme'nin 38. Maddesi'nin ihlal edildiğine karar vermektedir;
3. *Oybirliği ile* Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in kaybolmasında davalı Devletin sorumluluğu bulunması ile ilgili Sözleşme'nin 2. Maddesi'nin ihlal edildiğine karar vermektedir;
4. *Oybirliği ile* davalı Devletin yetkili makamlarının Serdar Tanış ve Ebubekir Deniz'in kaybolmasını etkili bir şekilde soruşturmaması ile ilgili olarak Sözleşme'nin 2. Maddesi'nin ihlal edildiğine karar vermektedir;
5. *Oybirliği ile* başvurucular ile ilgili olarak Sözleşme'nin 3. Maddesi'nin ihlal edildiğine karar vermektedir;
6. *Oybirliği ile* Sözleşme'nin 5. Maddesi'nin ihlal edildiğine karar vermektedir;
7. *Oybirliği ile* Sözleşme'nin 13. Maddesi'nin ihlal edildiğine karar vermektedir;
8. *Oybirliği ile*

- (a) davalı Devletin Sözleşme'nin Madde 44 § 2 Maddesi'ne göre kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde ödeme tarihinde geçerli olan oran üzerinden Türk lirasına çevrilecek olan aşağıdaki tutarları ödemesine karar vermektedir:
- (i) maddi zarar nedeniyle Selma Güngen'e 40.000 EUR (kırk bin euro) ve Divan Arsu (Ebubekir Deniz'in partneri ve dört çocuğunun annesi) ile Zehra Deniz'e (Ebubekir Deniz'in eşi) toplam 50.000 EUR (elli bin euro);
- (ii) maddi olmayan zarar nedeniyle başvuruçuların her birine 20.000 EUR (yirmi bin euro);
- (iii) masraflar ve giderler nedeniyle başvuruçulara toplam 20.000 EUR (yirmi bin euro) ödenmesine ve bu meblağdan Avrupa Konseyi'nden hukuki yardım olarak alınmış olan 2.004,71 EUR'nun (iki bin dört euro ve yetmiş bir sent) düşülmesine;
- (iv) yukarıdaki miktarlarla ilgili olarak tahsil edilebilecek herhangi bir vergi;
- (b) yukarıda bahsi geçen üç ayın bitmesinden anlaşmaya kadarki süre içinde, basit faizin, Avrupa Merkez Bankası'nın temerrüt süresindeki marjinal kredi faiz oranına eşit bir oranda, yukarıda belirtilen miktarlar artı yüzde üç puanla ödenmesine karar vermektedir.
9. Başvuruçuların adil tazminat konusundaki taleplerinin kalan bölümlerini oy birliği ile *reddetmektedir*.

Mahkeme Kuralları, 77 §§ 2 ve 3 uyarınca Fransızca lisanında hazırlanmış ve yazılı olarak 2 Ağustos 2005'te bildirilmiştir.

Michael O'BOYLE
Kayıt Memuru

Nicolas BRATZA
BAŞKAN